Meridiane

LUDVIK ASKENAZY

CIENFUEGOS

O SUTĂ DE VĂPĂI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

LUDVIK AŞKENAZY ★ CIENFUEGOS

95 bani

Meridiane

LUDVIK ASKENAZY

CIENFUEGOS

O SUTĂ DE VĂPĂI

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA

CUVINT ÎNAINTE

Se povestește că un profesor de liceu — numele nu i se mai știe — ar fi dat cîndva elevilor săi următoarea problemă: „Cît de înalt ar fi muntele ce s-ar putea clădi din căpățînile de zahăr exportate din Cuba în numai cincizeci de ani?" Rezultatul a fost de-a dreptul surprinzător. A reieșit că muntele de zahăr ar fi atît de înalt, încît vîrful lui ar atinge luna... Și totuși, pînă la vîrsta de zece ani, Ramon Jimenez nu și-a putut îndulci cafeaua decît de trei ori...

Cine e Ramon Jimenez? Îl veți cunoaște îndată. Tînărul cuban este eroul povestirii cuprinse în paginile acestui volum. „În Cuba e zahăr cît nisipul mării", se frămîntă el mai tîrziu, plin de neliniște. „Al cui e zahărul ăsta?"

Zi de zi, el încărca în port saci de zahăr pe corăbii străine și spinarea sa încinsă era presărată cu zahăr usturător. Pe saci înfloreau etichete albastre și roșii, pe care se deslușeau cuvinte străine:

pe unii era scris „Cuban American Sugar Comp.", pe alții „United Sugar Comp." Ramon pricepu foarte curînd că aceste etichete apasă ca o soartă rea asupra insulei Cuba. Încovoiat sub povara sacilor de iută, începu să aibă simțămîntul că ajută unui hoț să-i scoată din casă propriile sale avuții.

Într-o zi debarcă în Cuba, la Havana, președintele Statelor Unite. Sosi bine dispus și declară: „Vreau să văd un cer senin, fără avioane militare!" la care un ziarist cuban adăugă observația ironică, dar judicioasă: „Cu greu vă va reuși aceasta, domnule președinte! Aviația dumneavoastră are cu mult prea multe baze pe insula noastră".

Drama lui Ramon Jimenez începe tocmai în clipa în care tînărul abia ieșit din anii adolescenței își dă seama de ceea ce se petrece în patria sa înrobită. E zguduitoare întîmplarea care într-o singură clipă îi stinge cele o sută de văpăi ce-i scăpărau în priviri. Dar povestea tînărului luptător pentru pace abia începe. E povestea înflăcăratului flăcău cuban, în care sălășluiesc forța, curajul și abnegația luptătorilor pentru pace de pe întreg globul pămîntesc.

O sută de văpăi *e una din povestirile cele mai frumoase ale lui Ludovik Askenazy. Nouă, cititorilor romîni, ea ne oferă cel dintîi prilej pentru a cunoaște marele dar de povestitor al tînărului și talentatului ziarist cehoslovac (Askenazy nu scrisese pînă acum decît reportaje). Nici din povestirea de față nu lipsesc nuanțele reporterești, documentare, dar tocmai ele îi dau acel farmec specific, plin de originalitate, care o înalță pînă la nivelul unei opere*

de artă. În centrul povestirii sale, autorul a pus un om simplu, un tînăr asemenea milioanelor de tineri din greu încercatele țări ale Americii de Sud. Ramon Jimenez n-ar fi devenit ceea ce este la sfîrșitul povestirii, dacă împrejurările grele și complicate ale vieții nu l-ar fi silit să se arunce de timpuriu în luptă. Credincios zugrăvitor al vieții, autorul ne înfățișează creșterea conștiinței de clasă — ce abia mijește în mintea tînărului cuban în anii adolescenței — pînă în clipa cînd va ști să-și dovedească curajul și dîrzenia și să înfrunte teroarea importată din S.U.A., alegîndu-și astfel drumul care îl va duce înainte, în lupta pentru o viață omenească, pentru pace.

Ajutat de tovarășii săi de muncă și de nenumărați alți tineri necunoscuți din alte țări, Ramon Jimenez — care și-a pierdut vederea în urma unui odios atentat, pus la cale de slugile imperialiștilor americani — întreprinde o lungă călătorie, spre a participa ca sol al tinerilor din patria sa la cel de al III-lea Festival Mondial al Tineretului ținut la Berlin. Aci el cunoaște pe reprezentanții gloriosului Comsomol și pe tinerii din țările de democrație populară și — chiar lipsit de vedere — își dă seama că pe chipurile lor înflorește bucuria unei vieți noi, a unui viitor luminos. Și alături de prietenii din diferite țări ale lumii, în spiritul celei mai frumoase solidarități internaționale, el culege forțe noi pentru a continua cu nestăvilit elan, în patria sa, lupta pentru pace și împotriva înrobirii imperialiste.

Patosul autorului, pasiunea lui fierbinte de scriitor militant reliefează cu deosebită vigoare și strălucire acțiunile eroilor povestirii, fermitatea și forța lor. Nu o sută de văpăi, ci o mie se aprind în inima tînărului cu ochii arși. El va lupta înainte și va crește, va crește neîncetat, asemenea trestiei de zahăr de pe imensele plantații. Cu o singură deosebire: aceea că pe el nici o furtună, nici un uragan nu-l va putea încovoia...

P. DRAGOȘ

Povestea vieții lui Ramon este scurtă: poate fi istorisită, de la un cap la altul, în cinci fraze. Ar sta unele lîngă altele ca volumele unui roman mare, și în fiecare ar fi cuprinsă o epocă întreagă.

Ramon era băiat sărac. Se născuse în Havana, în Cuba. Cît a fost copil, i-a fost pîntecul umflat ca pepenele, iar în tinerețe spatele i-a fost adus, așa cum este adus la toți hamalii.

În povestirea noastră vom vorbi de tot ce a avut însemnătate în viața lui.

Fructul de mango e auriu, cu luciri roșietice, și seamănă la gust cu piersica. Aguacata e însă ca o pară fermecată, cu coaja atît de verde, încît oricărui pictor i-ar crește inima de bucurie văzînd-o. Miezul ei cărnos e moale, și, dacă vrei,

poţi să-l întinzi pe pîine ca untul. Cineva a spus cîndva că ananasul ar fi cartoful cubanilor. Şi în Cuba, sînt atîţia ananaşi cîte stele pe cer. Caşti gura, şi-ţi pică ananasul în ea. Sau întinzi puţin mîna şi-l alegi pe cel care-ţi place. Şi dacă în copilărie Ramon Jimenez avea pîntecuţul umflat şi picioruşele subţiri, obrăjorii aprinşi, galbeni-roşietici şi foamea înscrisă în ochi ca într-o carte, asta nu are nici o legătură cu fructul de mango, gustos ca piersica, nici cu aguacata, para de basm, şi nici cu ananasul, căruia i se mai spune şi cartoful cubanilor. Fiindcă ananasul prieşte copiilor sătui, dar celor flămînzi — credeţi-mă — nu le prinde bine de loc. Iar miezul cărnos şi gras al aguacatei nu hrăneşte pe nimeni dacă nu e uns pe o turtă de mălai bine coaptă. Şi buba, aici e: pentru că, dacă vrei să ungi ceva pe o turtă de mălai, trebuie mai întîi să ai turta!

Şi aşa s-a întîmplat că dintre toate bunătăţile lumii, cea mai de preţ şi cea mai rară în copilăria lui Ramon nu a fost nici fructul de mango, nici aguacata şi nici ananasul, ci turta de mălai, cea de toate zilele. După ea venea la rînd ciorba de fasole, cu ochiuri mari, galbene de grăsime, pe deasupra ei, ochiuri mîndre ca nişte corăbii,

pe care Ramon le cruţa cu zgîrcenie pînă la ultima înghiţitură. La drept vorbind, nici ciorba fără ochiuri de grăsime nu-i de lepădat. Totul e să aibă şi cîteva boabe de fasole în ea. Cît priveşte turtele de mălai, dintre toate mai bune sînt cele din făină galbenă. La prima vedere, ai zice că asta e ceva obişnuit, firesc, cînd alături de ea se află o pară ca-n basme, verde ca apa mării. Dar cînd este înfometat şi muşti din ea, ţi se topeşte în gură ca mierea. Ananasul e la îndemîna oricui. Alta e însă povestea cu turta de mălai. De, ce să-i faci! Copiilor sătui le prieşte ananasul, dar celor flămînzi — credeţi-mă — le cade greu! Iată de ce îi cădea greu şi lui Ramon Jimenez şi nu-i pria ananasul. Dar băiatul creştea totuşi înalt ca trestia de zahăr. Cu singura deosebire că nici furtuna nu-l putea încovoia.

Şi pentru că veni vorba de trestia de zahăr, n-ar fi rău să ştiţi şi dumneavoastră că dacă străbaţi Cuba dinspre miazănoapte spre miazăzi, cît vezi cu ochii, dai numai de plantaţii de trestie; şi dacă o iei spre răsărit, nu mai ieşi dintre ele. Palele arzătoare de vînt le tălăzuiesc ca pe o mare cu ape verzi şi, oriunde ai călători, şi-n nord, şi spre soare apune, aerul îţi va părea

dulce din pricina sumedeniei de trestii și a munților de saci cu zahăr. Ajunși aici am putea cita rezultatul la care a ajuns un profesor de geografie, care s-a apucat să socotească cu elevii săi, cît de înalt ar fi muntele clădit din căpățînile de zahăr fabricate și exportate de Cuba în cincizeci de ani. Ar fi atît de înalt, încît un alpinist încercat, dacă l-ar putea escalada, ar ajunge în lună! Socoteala asta nu e atît de fără rost cum li s-a părut, poate, școlarilor pomenitului profesor de geografie. Pentru că, dacă în loc de cărămizi, cubanii s-ar apuca să zidească din zahăr, într-un singur an ar avea o Havană nou-nouță. Și atunci Cuba ar avea o Havană albă, de zahăr, cu un nou Castillo del Moro, cu un zgîrie-nori la Prado și cu o nouă închisoare El Principe. Dulce e insula Cuba, cu sacii ei de zahăr ce se înalță pînă la cer! Pe unii scrie CUBAN AMERICAN SUGAR COMP., pe alții UNITED SUGAR COMP., și în fine pe alții AZUCARERA ATLANTICA DEL GOLFO.

Toate aceste considerații generale asupra zahărului cuban se leagă strîns de copilăria eroului nostru. Tot atît de strîns pe cît de mare va fi uimirea cititorului cînd va afla că în șapte ani, adică de la vîrsta de trei ani și pînă la zece,

și-a îndulcit cafeaua numai de trei ori. Noroc că frumoasele amintiri ale copilăriei se duc ca norii, pentru că altfel Ramon Jimenez ar trebui să poarte în suflet, pînă la sfîrșitul vieții sale, minunea întîmplată într-o seară de primăvară. Era în amurg, în luna april și maică-sa îi dădu trei bucăți de zahăr, îndemnîndu-l mîndră: „Ia, să-ți îndulcești cafeaua!“

Mama lui Ramon Jimenez era o femeie destoinică. Izbutise să ducă singură la bun sfîrșit treburi care altora li s-ar fi părut peste puteri. Crescuse zece copii în frica lui dumnezeu. Fetele, bujori și băieții ca brazii. Și fiindcă veni vorba și de frica lui dumnezeu trebuie să recunoaștem că — spre supărarea tuturor vecinilor și a cumetrilor ei cu teama celui de sus — în sufletul copiilor mamei Consuelo frica asta se topi ca roua dimineții la mîngîierea primelor raze de soare. „Nu-i nimic!“ spunea ea. Bine că le rămăseseră neîntinate inimile, pe care în fiecare duminică și le ofereau mamei lor în dar. Feciorii și fetele ei se adunau în fiece duminică în jurul ei, în coliba dărăpănată care se îmbiba de apă, ca un burete, în zilele de ploaie. Se adunau în jurul ei și-i plăteau tributul cuvenit dragostei de mamă. Bătrîna avea fața ro-

tundă și picioarele scurte și groase. În fiecare duminică seara, copiii plecau din casa ei cu noi învățături și cu cîte o turtă de brînză dulce amestecată cu magiun de Guayaba. Cîteodată vreunul din vecini deschidea încet ușa, și dacă se întîmpla să intre în casă negrul Rafael cu chitara lui, fetele cîntau cîntece din bătrîni și Tereza, o fată zveltă și cu obraz mititel — copilul preferat al Consuelei — dansa o rumbă cubană, bătînd ritmul cu tocurile ei înalte și zîmbind.

Copiii, veseli și ușuratici, aveau sînge aprins și erau mereu puși pe ceartă. Numai privirea blîndă, drăgăstoasă dar ageră a mamei Consuelo le unea veselia fără frîu și-i ferea de încăierare. O iubeau cu o dragoste simplă și plină de respect cu toate că din amintire li se șterseră toate mîngîierile și sărutările, toate nopțile nedormite și toate lacrimile ei. Dar mama Consuelo nu uitase nimic. Ea își privea familia cu îngăduință și admirație și își rostea rugăciunile strecurînd printre degete boabele grele ale mătăniilor. Fiecare purta numele unuia dintre copii, pe care mama Consuelo îl căuta cu privirea printre ceilalți. Mărgăritarul luneca ușor și bătrîna șoptea încet, încetișor :

„Sfîntă madonă de Guadelupa, ocrotește..."

Așa priveghea mama Consuelo asupra ușuraticilor ei copii.

La plecare, le împărțea turte și le lumina calea cu o lumînare aprinsă, ca să-și găsească drumul prin ulița strîmtă și întunecoasă a mahalalei lor.

Era mulțumită. Greul trecuse și răutatea vieții fusese învinsă. Putea acum să se odihnească. Pe policioara de sus, din bucătărie avea întotdeauna zaharicale, din care gusta cînd și cînd, fără risipă. Așa își petrecea bătrînețea, într-o tihnă binemeritată, un om care știuse să-și crească copiii în așa fel încît să nu se risipească ca pisicile și să respecte pe cei ce-i aduseseră pe această minunată lume.

Cel mai bun dintre toți copiii ei era Ramon, poreclit Cienfuegos. Adică „O sută de văpăi".

Poate că ardeau într-adevăr în el o sută de văpăi pentru că era neastîmpărat și nerăbdător, îndărătnic și iscoditor. Despre viața lui, mama Consuelo nu știa nimic. Mergea pe căile lui, neumblate de alții. Era un băietan ciudat. Moștenise de la maică-sa ochii : de culoarea prunelor coapte, poate chiar mai întunecați, cu scăpărări luminoase, argintii. Așa fuseseră și

ochii Consuelei pe vremea cînd bărbații întorceau capul după ea.

Cienfuegos avea priviri galeșe, melancolice și Consuelo își deslușea în ele tinerețea ei.

Ardeau în ochii lui o sută de văpăi. Dar lumea nu pentru asta îi spunea Cienfuegos, ci pentru că se născuse în mahalaua care purta numele ăsta. Nimeni nu știa cum se întîmplase, dar așa îi rămăsese porecla, și nu mai era nimic de făcut.

Cînd scăpă din mîinile maică-si, Ramon deveni alt om. Punea tot felul de întrebări ciudate și-ți cerea răspunsuri la fel de ciudate. Își cîntărea fiecare cuvințel de parcă ar fi fost de aur, zîmbea cînd nu trebuia și se întuneca la față cînd ar fi fost nimerit să zîmbească. Pe bătrînă o cuprinsese o sfiiciune, o neliniște, un fel de teamă. Cînd zîmbea Ramon, simțea că i se topește inima ca o bucățică de zahăr și o ardea dorul să-l vadă alergînd în jurul ei, mic și golaș. Îi era dor să-i mai șteargă nasul, ca în copilărie și să-i vindece cucuiele și vînătăile.

Cu timpul însă începu să dea uitării ceea ce vorbiseră amîndoi, într-o noapte. In noaptea aceea în care se alesese pentru totdeauna cu teama în suflet.

Îi spusese lucruri cu totul obișnuite, și era greu de înțeles de ce se gîndea atît de mult la tot ce vorbiseră atunci. Intr-o duminică, Cienfuegos nu veni acasă. Abia spre seară se arătă. Consuelo numai ce suflase în lumînare și se pregătea de culcare.

— Nu aprinde lumina, mamă, șopti Ramon. Putem sta și pe întuneric.

Intrase în casă și bezna se topi sub văpaia ochilor lui. Sau poate că i se păru numai. Mamele au uneori vedenii...

— Ieri am cărat saci în port, începu Ramon. Saci cu zahăr... Dar am scăpat unul în apă...

— Vai de mine! se sperie Consuelo. De ce n-ai băgat de seamă? O să te dea afară! Astăzi stăpînii nu mai știu ce-i mila!

— S-a umezit numai puțin, adăugă Ramon. Abia dacă era jilav... Dar cînd am vrut să-l ridic, supraveghetorul mi-a strigat: „Lasă-l! Nu pierde timpul! Du-te după alt sac!"

— Cumsecade om! zîmbi ea. Nu găsești oameni ca el pe orice drum! Cum îl cheamă?

— Nu știu, răspunse Ramon. Nu știu! Și nu e bun de loc. Dar pentru el, un sac de zahăr nu are nici o valoare. Ce înseamnă pentru ei un sac de zahăr?

— Pentru cine? întrebă Consuelo, mirată.

— Pentru ei, spuse Cienfuegos și deodată vorba lui domoală, aproape copilărească, se înăspri, înghețǎ. Zahărul a rămas acolo, în apă. Poate c-o să-l ia un val și-o să-l ducă mai departe. Poate c-o să rămînă acolo, în apa sărată pînă în vecii vecilor! Dar dacă aș încerca să-l iau pentru mine...

— Ce vorbești, copile! se sperie Consuelo.

Și o scutură un fior.

Pe vremea aceea Ramon nu împlinise încă șaptesprezece ani...

— Ți-aduci aminte, ce prețioasă era pentru noi fiece bucățică de zahăr? o întrebă el cu un glas tremurător.

— Eram săraci... oftă Consuelo. Nu aveam nimic... Așa e lumea... Unii sînt săraci, alții bogați, unii au, alții rabdă...

— Noi, cafeaua, am băut-o mereu amară! strigă Ramon, și ea se sperie de glasul lui. Am băut-o amară, cînd la noi, în Cuba, e zahăr cît nisipul mării! Al cui e zahărul ăsta, mamă?

Nu împlinise încă șaptesprezece ani cînd îi trecuse gîndul ăsta prin minte!

Mama Consuelo știa unde duc gîndurile astea. Duhovnicul ei, părintele Bartolomeo, de la biserica sfîntul Laurențiu, le numea „diavolești". Inima mamei se zbătu ca o pasăre rănită. Ghicea ce cale apuca fiul ei. Îi spuse ca să-l prevină, pentru ultima oară:

— Dumnezeu știe ce face, fiul meu.

— Nu știe! Nu știe, și eu nu-l cunosc.

Cuvinte grele! Și mult timp după aceea rămase Consuelo în întuneric, cu fața scăldată în lacrimi. Se gîndea la rău și la bine, și nu izbutea să fie supărată pe fiul ei. Era doar carne din carnea și sînge din sîngele ei. Dar se temea atît de mult pentru viața lui, încît nici nu cuteză să i-o spuie. Într-o noapte avu un vis urît: se făcea că Cienfuegos era pe moarte și că ea alerga la biserica sfîntului Laurențiu, după preot. Alerga pe un drum larg și fără de sfîrșit, alerga mereu și nu ajungea niciodată...

Dar nu se întîmplă nimic. De altfel, singurul lucru nou era că Cienfuegos începuse să gîndească.

Încărca în port saci cu zahăr pe vapoare străine și spinarea lui asudată era albă de zahăr. Saci pe care era scris CUBAN AMERICAN SUGAR COMP., sau UNITED SUGAR COMP... Cu etichete albastre și roșii, scrise în limbi străine. Nu le înțelegea slova, dar foarte curînd înțelese

că apăsau ca un blestem asupra insulei Cuba. El căra cu spinarea saci de iută plini cu zahăr și, încovoindu-se sub povara lor, i se părea că ajută unui hoț să-i fure lucrurile din casă.

Totul s-a născut din cărți. Pentru cine nu vede mai departe de lungul nasului, cărțile par lucruri foarte obișnuite, din al căror foșnet nu rodește nimic. Dar dacă pe cineva îl cuprinde dorul de carte, cum l-a cuprins pe Cienfuegos, un dor puternic și nețărmurit, și dacă găsește un bun sfătuitor, care știe ce trebuie să se citească și ce nu, în omul acela se aprinde parcă o făclie. Citește o carte, și scînteia îl apropie de țel. Arde, nu se stinge, crește mereu, se preface deodată într-o vîlvătaie mare și strălucitoare și în lumina ei omul deslușește totul pînă în cele mai adînci ascunzișuri ale vieții sale. Atunci totul apare deodată, limpede ca lumina zilei. Omul află care e cauza și mersul lucrurilor și se apropie de adevăr. Fiecare lucru se așază la locul lui, și omul își dă atunci seama ce este adevăr și ce minciună, ce este curat și ce murdar, ce trebuie clădit și ce dărîmat.

Așa pătrunse flacăra cea mică și în Cienfuegos. Își făcu repede drum în el : lumea, așa cum o cunoscuse pînă atunci, se prefăcu în țăndări,

sări în aer, și în lumina exploziei, se arătară contururile zilei de mîine.

Azi, numele celui care a trezit în Cienfuegos patima cititului s-a pierdut. Atît se mai știe : că era ofticos și că a murit. Cienfuegos de altfel n-a știut niciodată cum îl cheamă. Atîta ține minte : că avea mustața albă și că dormea cu cărțile la căpătîi. La moartea lui, i-a rămas o carte. Prima pe care i-o împrumutase. Era o carte veche, cu filele îngălbenite și fără coperți în care era vorba de Spartacus. Și cum nu află niciodată numele celui care aprinsese în el dragostea de citit, nu află nici cine scrisese cartea despre Spartacus. Era furtunoasă și plină de avînt, și-ar fi citit-o și de o sută de ori, fără să se plictisească.

Pe atunci Cienfuegos avea paisprezece ani. Omul cu mustața albă locuia pe undeva, pe aproape. Nu se dădea niciodată jos din pat și Cienfuegos îi aducea apă.

Cînd îi înapoie prima carte pe care o citise, aceea despre Spartacus, omul îl întrebă :

— Ți-a plăcut ?

— Da, răspunse Cienfuegos. I se înroșiseră ochii : citise toată noaptea. Și apoi îl chinuia

gîndul că Spartacus nu izbutise să-i elibereze pe sclavi.

— Ți-o dau ție! spuse omul cu mustața albă. Vrei să fie a ta?

— Vreau, murmură Cienfuegos.

Și de-atunci se dărui cu totul cărților.

Mai tîrziu învăță să deosebească grîul de neghină. Atunci omul cu mustața albă muri.

Cienfuegos crescuse. Locuia într-o casă tristă, neagră, nu departe de port. In odaia lui avea numai trei lucruri: un pat, o ladă — pe care mînca — și o poliță pentru cărți. Polița lui avea o perdeluță verde, pe care o dădea în lături cînd venea acasă cu aceeași solemnitate cu care în marile teatre se ridică cortina. Apoi mîngîia cu degetele cotoarele cărților și le citea din nou titlurile, pe rînd. In fiecare sîmbătă le ștergea cu grijă de praf și în fiecare an vopsea polița cu vopsea neagră.

Ceva mai tîrziu își făcu rost și de o etajeră. O puse lîngă pat și așeză pe rafturile ei patru cărți. Una era cartea aceea, roasă și veche, despre Spartacus, pe care i-o dăruise omul cu mustața albă. Mai avea una cu titlul *Dos Rios* în care era vorba de José Marti, luptătorul pentru libertatea Cubei căzut la Dos Rios. In

cartea aceea mai erau și cuvintele unor cîntece despre José Marti și cîteva *Versos sencillos,* adică „Versuri simple". Mai avea *Reportaj cu ștreangul de gît* și o carte pe care n-o citise însă niciodată, pentru că era scrisă într-o limbă străină: poemele lui Vladimir Maiakovski, o cărțulie cu copertă cafenie și cu un titlu de neînțeles scris în slove rusești. Pe pagina întîia se afla portretul lui Maiakovski. Era un portret ciudat. Poetul avea pălărie, cravată și baston și stătea pe podul Brooklyn din New York. Indărătul lui zburau șinele trenurilor și în fund un zgîrie-nori se înălța impunător. Maiakovski privea parcă mirat. Era încruntat și cu buzele strînse, apăsat parcă de gînduri. Printre filele cărții se găsea o frîntură de ziar, care cuprindea un fragment dintr-o traducere spaniolă a poemului lui, *Black and White:*

„Albul
ia ananasul cel bun,
negrul —
 ananasul cel prost.
Lucrurile curate
 le face omul alb,
 așadar,
negrul,
 face tot ce-i murdar.

Cu prietenii lui, Cienfuegos nu vorbea niciodată despre cărţi. Nu pentru că nu voia, ci de teamă că n-o să-şi poată spune destul de limpede gîndurile. Numai odată, cînd împrumută cuiva *Reportajul* lui Fucik, zise:

— Uite, vezi, pe omul ăsta îl invidiez şi pentru viaţa şi pentru moartea lui.

— Şi pentru moarte? întrebă prietenul.

— Nu pentru moarte, îl lămuri Cienfuegos. Pentru moarte nu! Nu asta am vrut să spun! Il invidiez pentru viaţa lui. Pentru că şi moartea lui a fost viaţă!

— De unde ai învăţat tu să vorbeşti aşa? se miră prietenul, pe care Cienfuegos nu-l văzuse multă vreme. De altfel, prietenul plecă clătinînd din cap cu îndoială.

Perdeluţa verde mai ascundea o cărţulie. Era subţire, foarte subţire, şi nu părea la locul ei acolo. Era un livret de economii, legat în pînză roşie şi Cienfuegos îl răsfoia tot atît de des ca şi pe celelalte cărţi. Va trebui să ne ocupăm îndeosebi de livretul de economii al lui Ramon Jimenez, pentru că el va juca un rol important în povestirea noastră.

Ce vedea Cienfuegos pe înserate, cînd îl răsfoia, în paginile carnetului său, nu ştim. Un

lucru e însă sigur: vedea mai mult decît cifrele acelea mărunte, neînsemnate şi timbrele pătrate ale casei de economii. Cu totul altceva vedea în livretul său Cienfuegos. Ceva măreţ, ceva ce ar putea constitui subiectul unei istorisiri neobişnuite şi emoţionante.

Havana nu este un oraş al caselor de economii, pentru că oamenii bogaţi îşi apără de hoţi averile în case de bani, iar săracul nu are din ce să facă economie. Nu numai că nu este un oraş al caselor de economii, dar în Havana îi poţi număra pe degete pe chibzuiţii al căror livret de economii, scris îndesat şi cu multe timbre este păstrat cu grijă alături de fotografia făcută la nuntă, de buletinul de căsătorie şi de galbenul pe care primul născut îl căpăta în dar la botez. Havana este un oraş vesel, ai cărei locuitori nu se feresc de băutură. Au parcă un burete în gît şi nu le trebuie mult, ca aerul fierbinte să le usuce sîngele în vine. Le este mereu sete. Pe de altă parte, în Havana oamenii sînt cinstiţi şi darnici. Trîntesc cu putere banul pe masă, ca să nu zică cineva cumva că le pare rău de el. Bani să fie! Şi-apoi, acolo, la ei, în Havana prilejuri de petrecere, cîte

vrei! Cîrciumi, cîtă frunză și iarbă și mai multe baruri americane decît case de economii sau școli. Pentru că banii de-aia sînt făcuți, ca să fie cheltuiți.

Despre livretul de economii al lui Cienfuegos nu știa nimeni. Era o pasiune cu totul ciudată și aproape de neconceput la un om, în stare să nu mănînce seara numai și numai ca să poată cumpăra o floare iubitei, un om care nu trăise niciodată pentru sine, ci pentru alții. Dar nici nu știți măcar cum arăta! Ramon era un tînăr vesel. Rîdea aproape totdeauna. Avea dinți mari, și o șuviță de păr care-i luneca mereu pe frunte. Cînd rîdea el, ceilalți nu se puteau stăpîni și izbucneau și ei în hohote. Iar cînd ieșea sîmbăta seara în pragul casei și începea să cînte la chitară, fetele care se plimbau pe stradă, oftau dulce, ca și cum le-ar fi îmbrățișat cineva.

Cînd vorbea trebuia să-l asculți. Rostea cuvintele încet, arar. Ca susurul unui pîrîu ce se strecoară printre pietre. Erau cuvinte simple, adevărate, izvorîte din inimă, curate și pline de omenie. Intr-un cuvînt, era un flăcău frumos, bun și cu inimă curată.

Micul lui livret de economii va face parte din povestirea noastră, chiar dacă acest lucru nu putea fi bănuit de la început.

Iată istoria lui:

In 1947, ancorase în portul Havana vasul „Kachetia". Venise și plecase. Mulți îl văzură și mulți nu. Cienfuegos nu-l văzuse. Nu mai știa de ce nu-l văzuse. Vasul venise și plecase, fără a lăsa pe ocean nici o urmă. Brazda tăiată în valuri se închisese și calea pe care o apucase „Kachetia" după ce părăsise portul Havana, cale ce ar fi trebuit să lase ca o dîră de foc pe marea verde, se pierduse în negurile zării și pentru toți cei care nu văzuseră vasul „Kachetia", dar care ar fi dorit din tot sufletul să-l vadă, singura dovadă că nu fusese vorba de „Vasul fantomă" ci un vapor adevărat, cu oameni vii, a fost o medalie care reprezenta chipul lui Stalin pe care un marinar sovietic îl dăruise bătrînului paznic al portului, Ignacio, zis și Bernardinul. Se alesese cu porecla asta pentru că era tot atît de greoi, de blînd și de urecheat ca un bernardin. In afara acestor trăsături morale și fizice nu avea nimic deosebit. Mulți se îndoiau că el fusese cel mai nimerit pentru darul acela. Dar, poate că oamenii erau

invidioşi. Ignacio arăta medalia pe care o purta totdeauna la gît, numai prietenilor săi, aleşi pe sprînceană. Îmbrăcat într-o haină aproape militară, Stalin saluta, cu mîna ridicată. Medalia era de bronz vechi, lucitor şi Ignacio o curăţa cu grijă cu o batistă moale, cenuşie şi nu se lăsa pînă ce n-o făcea oglindă şi fiece lucire, oricît de slabă, se răsfrîngea în ea ca un soare.

În port, mulţi ştiau de ea şi Ignacio, zis Bernardinul, crescuse mult în ochii tuturor. Chiar şi Cienfuegos îl căutase într-o zi şi îl întrebase dacă n-ar vrea să i-l arate şi lui pe Stalin.

— Dar tu cine eşti? îl întrebă Ignacio.

— Lumea îmi zice Cienfuegos, răspunse Ramon Jimenez.

— Am auzit de tine! făcu Ignacio, zis Bernardinul şi luînd medalia de la gît, o puse în palmă şi o ridică sus, în bătaia soarelui.

Cienfuegos o privi: era într-adevăr frumoasă. Apoi îl întrebă pe bătrîn:

— Spune-mi, te rog, cum arătau? Poţi să-mi spui cum erau?

— Cine? întrebă mirat Ignacio, zis Bernardinul. Pricepuse el de la bun început despre cine era vorba, dar îi plăceau întrebările şi răspunsurile precise.

— Aş dori să-mi spui cum arătau marinarii sovietici, stărui Cienfuegos. Cum erau...

— Cum să fie? Cu mîini şi picioare! îi răspunse ironic Ignacio. Iar pantalonii le erau sus strîmţi şi jos largi. Ia uitaţi-vă la el! Cum arătau! Ca oamenii, cum să arate?...

Şi adăugă:

— Erau raşi în cap...

Îi plăceau întrebările şi răspunsurile precise. Poate că era într-adevăr un bătrîn necioplit.

— Nu ştiu dacă mă-nţelegi, vorbi foarte politicos Cienfuegos. Fii atît de bun şi caută să mă-nţelegi... Aş vrea să ştiu cum arată sovieticii. Cum zîmbesc, cum vorbesc...

Îşi amintise de portretul lui Vladimir Maiakovski din cartea de pe poliţa de acasă şi de tot ce citise despre Stalingrad şi despre oamenii care sîngeraseră în tranşeele lui. Ceea ce îi spusese Ignacio, zis Bernardinul, i se păruse lipsit de respect, batjocoritor.

Dar bătrînul Ignacio, zis Bernardinul, chicoti şi-i răspunse într-o doară:

— Ce spun?... Ce să spună... Că este grozav de cald în Cuba. Unul, cînd a văzut un palmier, a rîs. Cine ştie de ce i-o fi plăcut! Au capul ras ca-n palmă...

— Păcat de dumneata că eşti bătrîn, dar prost ! se supără Cienfuegos, şi dădu să plece. Dar Ignacio nu se simţi jignit. Dădu doar din cap şi spuse îngăduitor :

— Eşti ciudat ! Ciudat şi caraghios.

— Las', c-am să ajung eu odată şi odată să-i văd ! se repezi Cienfuegos.

— De, mai ştii ? dădu din cap Ignacio, zis Bernardinul.

Şi Cienfuegos plecă bombănind :

— Şi mai porţi la gît chipul lui Stalin !

Dar Ignacio, zis Bernardinul, nu se simţi jignit nici de data aceasta. Desigur, înţelesese despre ce era vorba, dar lui îi plăceau întrebările şi răspunsurile precise. Iar Cienfuegos încă nu învăţase să pună întrebări precise. Abia împlinise douăzeci de ani !

Din ziua aceea Cienfuegos n-a mai avut decît o dorinţă : să vadă cu orice preţ un om sovietic. Cam pe vremea aceea ajunseră în Havana primele veşti despre Festivalul Mondial al Tineretului de la Berlin.

În cercul muncitorilor — despre cercul ăsta nu vă vom povesti nimic, pentru că povestea lui e cu totul deosebită — se vorbea cu aprindere pînă noaptea tîrziu despre festival. Visuri

tinereşti şi Cienfuegos se lăsă cu totul pradă lor. Îşi cumpără o hartă şi căută pe ea Berlinul : un punct negru şi rotund pe cîmpia verde. Il încercui cu un creion roşu şi îl mări pînă ajunse ca un boboc de bujor. Iată de ce nu mai mînca Cienfuegos decît o dată pe zi, iată de ce îndărătul perdeluţei verzi a policioarei lui cu cărţi apăru o cărţulie legată în roşu, pe care o deschidea mai des decît pe celelalte : livretul lui de economii. Privea afişele birourilor de voiaj, cu mări albastre şi vapoare fumegînde şi dorul de ducă îl cuprinse ca o boală. Era o pornire frumoasă : Cienfuegos voia să vadă un om sovietic. Dorinţa lui vi se pare naivă ? Aveţi poate dreptate. Dar nu uitaţi că ceea ce este pentru voi un lucru obişnuit, era neobişnuit pentru el, după cum ceea ce pentru voi este un lucru deosebit, poate fi banal pentru el.

Aritmetică nu prea ştia. Dacă ar fi ştiut, şi-ar fi dat seama că pentru cheltuielile de călătorie de la Havana pînă la Berlin, ar fi trebuit să muncească douăzeci de ani ! Poate că peste douăzeci de ani festivalul mondial al tineretului va avea loc chiar în Havana, şi atunci Cienfuegos nu va mai trebui să plece nicăieri.

De socotit nu ştia să socotească, dar îşi însemnase pe hîrtie toate cheltuielile:

Leafa:	55 pesos
Cheltuieli:	
chirie	10 pesos
masa	20 „
lumina	6 „
apa	2 „
cărţi	2 „
casa de economii	15 „
Total,	55 pesos

În luna următoare, Cienfuegos şterse rubrica „cărţi". La masă şi la apă nu renunţa. Pentru că, în Havana, cu apa e o poveste întreagă. Cine vreo s-o bea trebuie s-o plătească. În Havana apa se vinde. Probabil că acolo s-ar vinde şi aerul, dacă s-ar putea depozita în silozuri...

Din inima pămîntului cuban ţîşneşte o apă rea. Dacă o bei, clocoteşte în tine ca otrava. Oameni întreprinzători o curăţă şi o vînd celor însetaţi. Vrei să bei, cetăţene? Cumpără-ţi apă, cetăţene!

Apa nu poate fi ştearsă de pe lista cheltuielilor casnice.

Cienfuegos nu se mai ducea duminica la serbările familiei şi cînd după un timp, Consuelo îl văzu, pocni din palme de mirare: băiatul ei se trăsese la faţă şi ochii i se duseseră în fundul capului.

„Ce şarpe îl chinuie aşa?" se întreba roasă de gelozie Consuelo. Da, venise timpul ca fiul ei, Ramon, să se căpătuiască. Unde erau vremurile cînd Cienfuegos venea la dînsa cu orice necaz şi îşi lăsa capul negru în poala ei caldă spre a-i mărturisi tainele inimii lui? Neliniştită şi tristă se uita Consuelo la fiul ei, care trăia acum o viaţă a lui, necunoscută ei.

Dar ce putea face ea? Nimic. Doar să nu mai împartă turtele cu brînză dulce şi cu marmeladă din Guayaba tuturor copiilor, ci să le înfăşoare bine într-o hîrtie şi să le vîre în mîna fiului ei Ramon. Ar fi vrut să-l mîngîie, dar nu avea curaj. Ce se întîmplase nu ştia, dar un lucru era sigur: ea, mama, nu mai îndrăznea să-şi mîngîie fiul. Se uita de sus la dînsa, căci era înalt. Iar Consuelo îşi înălţa capul spre băiat ca spre cineva de care nu te poţi apropia.

Auzise de la ceilalţi copii cum că Ramon ar fi comunist.

Dumneavoastră, ştiţi mă rog, ce este un comunist?

Nu-i ieşea din minte strigătul lui Cienfuegos:

— Al cui e zahărul ăsta?

Şi cînd fiul ei plecă, trase perdeaua şi rămase mult timp la fereastră, cu ochii după el. Era un flăcău minunat şi plînse de bucurie, pentru că era fiul ei.

Serile erau călduroase şi pline de patimă. Din port Cienfuegos se ducea la prieteni, ca să învețe cu ei cîntece cubane. Erau cîntece gingaşe şi vesele, în care era vorba de fete şi de flamingi, de razele soarelui care se joacă printre frunzele palmierilor, de coardele chitarei care nu plesnesc niciodată. Dar cele mai frumoase erau cîntecele despre Calypso. Şi cîntecele acestea le cînta Inesilla, fată neagră ca noaptea şi mlădioasă ca trestia. Melodiile ea le compunea. Dacă-i plăcea un cuvînt, țîşnea din ea un cîntec. Îi plăceau vorbele străine şi neobişnuite, cu multe silabe, răsunătoare. Iată de ce Inesilla cînta melodii despre radio, despre superheterodine, despre automobilele „Mercedes Benz" şi despre semnul din naştere ca secera lunei, pe care feciorașul îl avea în locul acela

căruia oamenii îi spun omoplat. Cîntecul despre fecioraş suna cam aşa:

Un fecioraş aveam ca bradul,
— Feciorul meu ca bradu-nalt —
C-o aluniță se născuse
Feciorul drag pe omoplat.
De-atîtea ori am sărutat-o
Şi ochii lui m-au îmbătat!
C-o aluniță se născuse
Iubitul meu pe omoplat.

Dar fecioraşul meu ca bradul —
Iubitul meu ca bradu-nalt —
Plecă la drum, la drum departe
Şi părăsită m-a lăsat.
Ce clipă grea de ispăşire!
De-atuncea, totu-i în zadar.
Sărutul lui la despărțire,
A fost ca fierea de amar.

Şi mai cînta Inesilla un cîntec minunat, despre corabia „Kachetia".

Aşa se pregătiră ei pentru Berlin.

Cienfuegos devenise un cetățean serios: în fiecare lună depunea la casa de economie cîte cincisprezece pesos. Era pe placul funcționarului şi vrednicul slujbaş îl mîngîia cu sfaturi înțelepte în care-i arăta cît de minunată este chi-

verniseala şi ce roade bogate au cules la bătrîneţe oamenii strîngători şi prevăzători.

— Vreţi să deschideţi o prăvălie? îl întrebă el într-un rînd, blestemîndu-şi zilele pline de lipsuri. De treizeci de ani robea la casa de economii şi ştia pe ce cărări spinoase se spulberă nădejdile oamenilor.

Dar Cienfuegos nutrea alte speranţe. Trăia cu ele şi pentru ele. Dorea din toată inima să vadă oameni sovietici!

Dar se întîmplă în aşa fel că nu văzu nici unul. Adică n-am putea spune precis, dacă a văzut sau nu. Unii zic una, alţii alta... Aşa că cel mai bun lucru ar fi să hotărîţi dumneavoastră care e adevărul.

Mai bine însă să povestim mai departe cum a fost, dragi prieteni.

Intr-o zi ploioasă de februarie sosi în insula Cuba, la Havana, oraşul cel alb, preşedintele Americii. Era vesel, sticlele ochelarilor îi străluceau de bunăvoinţă şi fotografii de pe aerodrom îi imortalizară chipul plin de zîmbete. Era însoţit de soţia lui — o cucoană bătrîioară şi cu priviri piezişe, care purta o pălărie de modă spaniolă — şi de fiică-sa, cîntăreaţă de meserie, pe a cărei bărbie rămase o pată galbenă de

la ouăle crude băute în avion. Preşedintele lăudă palmierii şi marea, mai spuse o dată că singurul scop al vizitei sale era pescuitul în apele cubane — ceea ce din întîmplare, era adevărat — aminti în treacăt de grijile lui oficiale şi-şi exprimă fericirea că le putea uita pentru o clipă în oraşul acela de vis. Apoi, însoţit de demnitari, se îndreptă spre reşedinţa sa de la ţară, unde, după cum observară ziarele, ceru compot melanj şi făcu un duş rece. Intre timp fiică-sa avu o discuţie amicală cu directorul operei din Havana, căruia îi făgădui că va cînta în „Traviata". Directorul fu cuprins de sentimente contradictorii. Se luptau entuziasmul şi onoarea de a fi vorbit cu fiica preşedintelui, cu groaza de avîntul ei artistic. Soţia preşedintelui organiză, chiar în prima zi, un ceai pentru cîteva doamne din înalta societate din Havana şi ceaiul se desfăşură într-o atmosferă foarte prietenească. Conversaţia doamnelor fu foarte însufleţită şi plină de mici cancanuri.

A doua zi, în ziarele din Havana apăru fotografia zîmbitoare a preşedintelui, însoţită de următorul text:

„Preşedintele a spus pe aerodrom: Vreau să văd un cer senin, fără avioane militare!"

La care redactorul unei foi de stînga făcu următorul comentariu:

„Cam greu, domnule preşedinte, deoarece aviaţia americană are cu mult prea multe baze pe insula noastră."

Dispoziţia idilică a preşedintelui nu fu de loc tulburată în urma acestui mic incident, cu toate că era o impoliteţă faţă de un oaspe atît de important, venit pe insulă la pescuit. Avea doar dreptul să-şi arunce undiţa în apele cubane fără a fi stingherit sau supărat de cineva. Forurilor oficiale cubane le-a fost foarte neplăcut faptul că soţia preşedintelui şi-a exprimat fireasca indignare faţă de aceste răutăţi gazetăreşti. Soţul ei nu venise la Havana ca să respire atmosfera otrăvită a polemicilor de ziar şi în timpul binemeritatului său concediu! Făcuse călătoria pînă în Cuba pentru că valurile mării ei sînt verzi, cu coame ca argintul, pentru că vila în care locuieşte e năpădită de minunata floare de collario strălucitoare ca o stea şi înmiresmată ca o grădină.

În ziarul american *New York Herald Tribune* se strecură chiar ştirea, că un grup de indivizi inconştienţi ar pegăti în Havana o aşa numită manifestaţie pentru pace cu lozinci al căror conţinut ar fi ostil înaltului oaspete. Preşedintele citi articolul şi observă pe drept cuvînt:

„Şi în ţara asta, după cum se pare, sînt prea mulţi proşti!"

Cuvintele preşedintelui se răspîndiră ca fulgerul în toate cercurile oficiale, care le atribuiră o importanţă considerabilă. Ele creară o situaţie penibilă şi într-o oarecare măsură, am putea spune, chiar încordată.

Din cauza acestei situaţii în cabinetul prefectului de poliţie din Havana avură loc consfătuiri, pare-se, destul de agitate. Ştiri din surse demne de încredere — şi nu e de mirare: prefectul poliţiei avea pretutindeni oameni demni de încredere — anunţau că vestea despre aşa-numita demonstraţie pentru pace era adevărată, şi că Uniunea Tineretului Cuban, avea rolul principal în această demonstraţie. Din însemnările agentului Botinagy reieşea chiar că o caricatură destul de lipsită de gust a oaspetelui avea să fie purtată în coloana demonstranţilor; prefectul poliţiei înţelese, cu toate că-i venea să zîmbească fără să vrea de însemnările agentului Botinagy, că scaunul său oficial, moale şi

comod, era grav primejduit dacă nu reuşea să intervină cu energie în această chestiune.

— Să-i opriţi! ordonă prefectul poliţiei slujbaşilor săi. Şi să-i opriţi fără intervenţia poliţiei! Poliţia nu trebuie să apară!

— Bine, dar cum să procedăm? murmurară poliţiştii, nedumeriţi.

— Cum? urlă prefectul. Mă mai întrebaţi cum?

Tăcu un timp, apoi continuă solemn:

— Să-i oprească poporul din Havana!... Cetăţenii din Havana să-şi apere musafirul! Nici o poliţie! Poporul...

Şi cînd poliţiştii se uitară uimiţi şi zăpăciţi unul la altul, prefectul declară solemn:

— Oferim în acest scop zece mii de pesos!

Abia atunci se sculară slujbaşii de pe scaune şi plecară să-şi îndeplinească misiunea: acum totul era limpede.

Prefectul poliţiei rămase singur la biroul său mare, lustruit, pe care se afla un presse-papier cu un jaguar gata să sară. Se întrebă apoi dacă nu fusese prea sincer faţă de oamenii săi... Dar pînă la urmă se linişti: ştia mai multe despre ei decît ştiau ei despre el...

Apoi deschise radioul şi ascultă emisiunea postului New York...

Manifestaţia pentru pace începu duminică dimineaţa. Cerul era senin. Doar cîţiva nouraşi pufoşi, străbătuţi de cărări luminoase, ca nişte drumuri înguste, de ţară. Un potop de luciri se revărsa din cer şi vîntul legăna coroanele copacilor. Pămîntul era plin de veselie şi îmbrăcase haine de sărbătoare. Oamenii întîmpinau zîmbind steagurile albastre ale manifestanţilor. În această duminică se petrecură doar întîmplări simple şi obişnuite. Un copil scăpă un balon colorat, care-şi luă zborul în lumea largă. O femeie îmbrăcată în negru, venind de la biserică se uită clipind la soare. Cîţiva flamingi stătură un timp într-un picior în faţa unei vile îmbrăcată în verde. Un bărbat îmbrăcat într-o pijama de mătase, cu părul negru pomădat, dînd la o parte perdeluţa de la fereastră privi vălmăşagul neobişnuit al oamenilor. Apoi căscă. Îi era somn. Nu departe, de la un geam deschis, un glas minunat de soprană se înălţa pînă la ceruri, recomandînd zahărul firmei Cuban American Sugar Company, cel mai alb şi cel mai dulce. O fată palidă se întorcea de la un chef; avea tocuri înalte şi era încă

ameţită. Pe scurt, era o duminică ca toate celelalte. Havana era Havana de totdeauna. Cetăţenii cinstiţi îşi vedeau de treburile lor mărunte, citeau ziarul de dimineaţă, curăţau fructe pentru micul dejun şi păreau — unii — foarte miraţi de acest marş al tineretului cu steaguri şi cîntece care se revărsa ca un fluviu spre Paseo del Prado.

— Ce vor? Pace? Da' ce, nu-i pace?

Şi îşi ungeau bine turtele cu brînză dulce şi cu marmeladă din fructele copacului Guayaba. Aşa-i viaţa, ce să-i faci! Unul e mulţumit dacă-şi poate pune pe masă o cafea aburindă şi un dejun copios, pe cînd altul se gîndeşte la toată lumea şi nu înţelege să fie numai el fericit.

Cienfuegos păşea în primul rînd al manifestanţilor.

Prin suburbia oraşului, rîdea din toată inima şi saluta pe cunoscuţi. Cînd vedea oameni tineri, ridica steagul şi-l flutura încet. Fetelor de pe la ferestre le striga:

— Conchita! Aruncă-ne un trandafir!

Şi Conchita aruncă într-adevăr un trandafir. Cienfuegos îl prinse din zbor şi-l atîrnă în vîrful drapelului. Din rîndurile manifestanţilor porniră aplauze. Nu era prea mare coloana, dar cîtă bucurie! Mai mult tineri defilau. Erau însă şi vreo două persoane ce păreau să fi ajuns acolo din întîmplare.

Unul dintre aceştia era Donato Pèrez Flores. Bărbos — ce barbă grozavă! — de o vîrstă neprecisă şi cu privirea întunecată, purta o tăbliţă cu inscripţia:

„Dorm de zece ani într-un tub de beton! Niciodată n-am putut căpăta o locuinţă."

Acest Diogene cuban se deosebea de filozoful antic, înaintaşul său. Toată viaţa muncise cinstit, bineînţeles, de cîte ori găsise de lucru. Cocioaba în care locuise ani şi ani cu familia sa, alcătuită din zece suflete, fusese măturată de pe faţa pămîntului de unul din numeroasele uragane ce bîntuiseră coasta şi de atunci Donato Pèrez Flores şi ai lui trăiau în tuburile de beton, comandate cîndva de primarul Havanei pentru cu totul alte scopuri şi rămase nefolosite. Donato Pèrez Flores era un om curajos. Spera încă. Folosea orice prilej ca să amintească locuitorilor uituci şi uşuratici din Havana de mizeria şi necazurile sale. Tinerii îi făcură loc în rîndurile lor. Păşea, înviorat de bucurie şi molipsit de rîsul lor, în cortegiul manifestanţi-

lor în urma porumbeilor ce simbolizau pacea şi a steagului albastru purtat de Cienfuegos.

Celălalt era scamatorul şomer Zero. În legătură cu el fuseseră informaţiile agentului poliţienesc Botinagy, care treziseră o mare îngrijorare în sînul forurilor conducătoare. Zero avea de încheiat o veche socoteală cu preşedintele Americii. Străbătuse America în lung şi-n lat şi trăise în vecinătatea preşedintelui ei — pe atunci era un altul, e drept. Zero avea obiceiul să doarmă pe băncile parcului din Washington, de unde putea să vadă Casa Albă. Geamurile Casei Albe străluceau şi Zero căuta în dosul lor umbra preşedintelui. Dar niciodată nu zărise nimic. Între scamatorul şomer Zero şi preşedintele Americii socotelile nu se încheiaseră încă...

Acum magicianul Zero păşea în coloana manifestanţilor, pe faţă cu o mască ce amintea de figura nobilului oaspe. Masca schiţa un zîmbet larg, binevoitor, care se întindea de la o ureche la alta. Avea dinţi ascuţiţi şi albi ca de şoarece de cîmp şi ochi fără culoare în dosul unor ochelari strălucitori. Purta un frac răpănos şi un cilindru rablagit, care-i dădeau înfăţişarea unui dansator pe sîrmă. Din cînd în

cînd întindea braţele în lături, pentru a-şi păstra chipurile echilibrul. Se poticnea mereu de cîte o piedică nevăzută şi cînd reuşea să treacă de aceste obstacole, se înclina, zîmbind politicos. Dacă observa că spectatorii se uită după el, îşi scotea cilindrul de pe cap şi arăta spre bucuria generală că era gol. Apoi „preşedintele" Zero rostea o formulă magică, învîrtea cilindrul şi deodată apărea în el o bombă atomică de carton. „Preşedintele" Zero se înclina, ridica bomba sus de tot, o punea la loc în cilindru, bolborosea formula magică şi din nou — cilindrul era gol! Iată ce scamatorii copilăreşti făcea scamatorul Zero cu cilindrul său prezidenţial.

În afară de placarda lui Donato Pèrez Flores cu inscripţia despre tubul de beton, manifestanţii mai purtau una pe care era scris cu litere roşii:

„Pacea va învinge războiul!"

În fruntea tuturor mergea Cienfuegos.

Faţa-i era îmbujorată şi în ochii lui ardeau o sută de văpăi. Păşea cu fruntea sus, însufleţit de o mîndrie nemăsurată pentru un lucru de care nici el nu-şi dădea seama. Nu întorcea capul nici la stînga nici la dreapta şi nu auzea decît freamătul vocilor. Freamătul vocilor şi

cîntecele. Inima-i clocotea de dragoste pentru poporul lui simplu. Făcea să lupte pentru fericirea lui. Păcat că nu-l vedea maică-sa acum Sînt clipe în care mamele ar trebui să-şi vadă fiii şi să-i admire.

Era totuşi bine că mama Consuelo nu era de faţă: nu mai era mult şi-avea să se întîmple ceva ce i-ar fi frînt inima.

In locul unde strada coteşte spre centrul oraşului şi de unde se pot vedea copacii bătrîni şi verzi din Paseo del Prado şi marmura albă a Capitoliului din Havana, stăteau trei bărbaţi îmbrăcaţi în haine albe. Aşteptau şi fumau. La prima vedere nu se deosebeau cu nimic de ceilalţi trecători şi de mulţimea de gură-cască. Vorbeau între ei nesilit şi-şi arătau unul altuia dinţii scînteietori: discutau despre femei şi rîdeau cu hohote. Numai unuia îi tremurau puţin vîrfurile degetelor: era încă tînăr şi n-avea experienţă. Mustrări de conştiinţă nu avea, e drept, dar privirea îi era totuşi neliniştită.

Cînd oamenii îmbrăcaţi în alb văzură apărînd vîrful coloanei, unul din ei traversă strada spre cabina telefonică, luă receptorul şi anunţă:

— Puteţi porni!

Al doilea bărbat în haine albe se proţăpi în mijlocul străzii în aşteptare. Era cel căruia îi tremurau vîrfurile degetelor. De altfel era şi ceva mai palid ca ceilalţi. Era prima lui „ieşire pe teren“ şi nu voia să se facă de rîs. Zvîrli jos mucul ţigării şi-l strivi cu piciorul. De sub talpă ieşi un firicel albăstrui şi străveziu de fum.

Cînd capul coloanei de manifestanţi ajunse în faţa lui, nu se dădu în lături. Băgă doar liniştit mîna în buzunar, scoase o sticluţă neagră şi zvîrli conţinutul ei drept în ochii lui Ramon: era vitriol.

Cienfuegos urlă. Un urlet de fiară rănită. Steagul îi căzu din mîini pe asfalt. Nu-l ridică nimeni şi bărbatul în haine albe mai avu timp să-l calce în picioare înainte de a o rupe la fugă. Pe pînza albastră rămase întipărită urma întunecată a tălpii sale de cauciuc. Numai trandafirul, pe care Conchita i-l aruncase lui Ramon, rămase neatins şi proaspăt, cu petalele lui delicate şi primăvăratice, cu parfumul lui îmbătător, pe care nimeni nu-l mai lua acum în seamă. Era un trandafir minunat. Nici chiar sîngele ce şiroia din ochii lui Cienfuegos nu era mai roşu decît el!

Apoi se auziră cîteva explozii. Ca din pămînt răsăriră nişte oameni necunoscuţi şi în jurul lui Cienfuegos, trîntit la pămînt, se produse dintr-o dată un vîrtej asemănător vijeliilor din Havana, ce vin dinspre mare şi distrug totul în calea lor. Necunoscuţii aveau gheare de fiare, din pieptul lor ţîşnea o ură înveninată, puturoasă. Se băteau cu atîta patimă de parcă le-ar fi fost viaţa în joc. Dar nu de viaţă era vorba, ci de bani... Îşi făcură treaba cinstit şi conştiincios, lovind zdravăn cu pumnii în stînga şi-n dreapta, smulgînd părul bieţilor tineri, călcînd în picioare trupul unei fetiţe ce zăcea acum la pămînt şi distrugînd pancarta pe care o purtase Donato Pèrez Flores, lovind-o de capul lui încărunţit. Pe ea se mai puteau citi doar cuvintele: „Niciodată nu am căpătat o locuinţă!"

Sosi apoi şi generoasa poliţie a Havanei şi se apucă să facă ordine. Bărbaţii în costume albe pieriseră. Cel căruia îi tremuraseră vîrfurile degetelor şedea acum pe un scaun în barul Miramar din apropiere, şi sorbea cu lăcomie dintr-un pahar cu picior înalt. Ochii-i luceau şi părea foarte mulţumit la gîndul că viitorul îi era asigurat în ţara în care oamenii aşteaptă cu teamă ziua de mîine. Nu de mult nevasta îi născuse un copil şi omul ale cărui degete tremuraseră cu cîteva clipe mai înainte îşi înghiţi fericit scuipatul, la gîndul că-şi cîştigase cinstit banii; pentru el şi pentru familia lui veneau zile bune şi mănoase! Privea fără frică prin fereastra barului, pentru că ştia că nimeni nu-l urmărise.

Poliţia restabili ordinea şi un comisar gras clătină din cap, dezgustat şi oarecum mirat, zicînd:

— Nicăieri în lume nu găseşti capete atît de înfierbîntate ca în Havana! Mă mir că nu iese fum din ele ca dintr-un vulcan! E de ajuns să nu le fie ceva pe plac, că-i gata bătaia.

Apoi adăugă:

— José, ridicaţi steagul de pe jos şi daţi-l înapoi proprietarului!

Aşa îşi ocroti „poporul" Havanei distinsul musafir.

Mîini străine îl ridicară pe Cienfuegos de jos şi-i strînseră braţul cu căldură. Tramvaiul se opri, scîrţîind şi glasurile agitate ale oamenilor veneau valuri-valuri spre dînsul şi se depărtau iar, aşa cum se izbesc necontenit talazurile de stîncă. Îşi dădea seama că îi vorbea Inesilla, fata care cîntase despre Calypso, des-

pre radio, despre superheterodine și despre semnul din naștere aflat în locul căruia i se spune omoplat. Veni un doctor în halat alb, dar Cienfuegos nu-i văzu halatul. Il conducea Inesilla, cu obrazul înecat în lacrimi, dar Cienfuegos nu-i vedea lacrimile. Inainte de a se urca în mașina care avea să-l ducă la spital, rămase locului și înălță capul spre soare. Iși îndreptă privirea spre discul alb și strălucitor, și cei ce-i văzură ochii nu i-o vor uita niciodată. Era o privire însîngerată, rugătoare și îndurerată. Așa întrebă Cienfuegos soarele pentru ce se stinsese pentru el. In loc de ochi, avea acum două găuri roșii acoperite cu un pansament alb. Pansamentul alb era mai tare decît zidul cel mai gros. Nimic nu pătrundea prin el, nici lumina zilei, nici sclipirea stelelor, nici zîmbetul celor din jur, nici verdele copacilor.

Atunci șoferul salvării claxonă nerăbdător și doctorul rosti cu milă :

— Veniți odată ! Hai, veniți !

Ar fi vrut, poate, să vorbească altfel, mai frumos, dar nu se pricepu și Cienfuegos simți deodată că brațele i se înmoaie și că fruntea, leoarcă de sudoare, începe să se încline. Durerea era prea mare și hotarul răbdării omenești fusese depășit.

In mașină, Cienfuegos o ținea pe Inesilla de mînă și tăcea. Numai o dată o întrebă :

— Ce s-a întîmplat, Inesilla ?

— Nu știu... răspunse Inesilla și începu să plîngă.

— Nu-l enervați pe bolnav, interveni doctorul. Lăsați-l în pace ! Are nevoie de liniște...

— Nu-mi trebuie nici o liniște, strigă Cienfuegos. Nu vreau să fiu liniștit... și nu voi fi liniștit niciodată !

Strînse atît de tare mîna Inesillei, încît fata fără să vrea, dădu un țipăt.

Cienfuegos se întoarse înspre partea în care bănuia că trebuie să fie fața ei și pe chipul lui înflori un zîmbet ce nu poate fi descris în cuvinte. In el era închisă o durere atît de mare și o forță atît de nestăvilită, încît Inesilla întoarse capul. Se speriase. I se păru că Ramon vedea cu toată rana și cu tot pansamentul. Dar bineînțeles că era numai o părere... Cine ar fi putut să se uite în clipa aceea la tine, Inesilla ?

Spitalul, care se afla pe o costișă, avea pereți albi și ferestre mari. In jurul clădirii creșteau copaci bătrîni, care mai ales noaptea, întocmai

ca o pădure, răspîndeau în jurul lor mireasma țarinii, a frunzei, a scoarței de copac și a sevei verzi ce curgea prin vinele lor.

Cienfuegos se trezi în zori, și i se păru că aude roua picurînd pe frunze. Iși aduse aminte cum arătau frunzele; și nu răbdă pînă nu rugă o soră să-i aducă vreo cîteva. Și le lipi de buze și le sorbi adînc mireasma.

In primele zile îi veni tare greu să se învețe cu întunericul. Se gîndea mult la înfățișarea lucrurilor cu care venea acum în contact. Cînd mușca dintr-o aguacată, se gîndea numai și numai la fructul acela, întrebîndu-se ce culoare are: a ierbii sau a mării? Dar fructul nu era nici ca iarba și nici ca marea și Cienfuegos suferea mult. Treptat-treptat, tonurile și culorile i se risipeau din minte și nu mai știa ce e verde și ce e roșu, ce e cafeniu și ce albastru. Pentru el rămăsese o singură culoare: negrul.

Noaptea, Cienfuegos nu mai dormea decît la răstimpuri scurte: îi era frică să nu doarmă toată ziua următoare. In timpul zilei veneau la el prietenii — cunoscuți și necunoscuți. Florile își răspîndeau miresmele parfumate și rochiile femeilor foșneau. Foarte greu fu cînd veni Consuelo prima oară. Ședea lîngă patul lui și nu

putea scoate un cuvînt. Tremura din tot trupul și închidea mereu ochii. Trăgea cu urechea la respirația regulată a fiului ei. Nu voia să se mai gîndească la ceea ce i se întîmplase. Ținea între degete mătăniile ale căror boabe purtau numele copiilor ei, dar nu mai știa care era boaba lui Ramon și nici nu o mai căuta. Iși rezemă capul de speteaza rece a patului lui, ca să-și răcorească fruntea. Dar fruntea ei rămase fierbinte și asudată.

Noaptea stătea de vorbă cu fecioara Maria, dar era în zadar. Fecioara Maria părea că n-o înțelege, își privea cu sfială și duioșie copilașul gol, cu care era zugrăvită în icoană, dar prin aceasta, nefericita mamă nu-și găsea alinare. Ba mai degrabă se simțea nenorocită amintindu-și de trupușorul auriu al lui Ramon-prunc și de frumusețea neobișnuită a copilului Ramon.

Ce-i putea spune Consuelo bietului ei fiu?

— N-ai vrea să mănînci niște plăcinte cu brînză de vacă? îl întreba ea uitîndu-se stăruitor și îndurerată la pansamentul alb, în spatele căruia chipul lui Ramon se ascunsese parcă pentru totdeauna.

— Trebuie să fii veselă, mămico! o îndemnă Cienfuegos. Am să învăț să trăiesc și așa... Și

chiar dacă nu te văd, o să știu totdeauna cînd zîmbești... Pot să-ți mîngîi mîinile și părul și asta, pentru mine, ține locul vederii. Și iartă-mă... Te-am chinuit atît de mult...

— Nu m-ai chinuit, răspunse plîngînd Consuelo. Ai fost cel mai bun dintre toți copiii mei și pe tine te iubesc cel mai mult dintre toți... Cienfuegos.

Pentru întîia oară îi spunea așa. Porecla asta nu-i plăcuse. I-o scorniseră băieții de pe stradă și o mamă trebuie să-și cheme copiii pe nume. Au fost doar botezați !

Cienfuegos știa ce voia să spună maică-sa cu acest singur cuvînt și zîmbi înspre partea în care se afla Consuelo.

— Să-ți închidă geamul peste noapte, reluă Consuelo. Să nu răcești... Noaptea vîntul e umed și nesănătos. Și acoperă-te bine ! Nu te-ai învelit niciodată cum trebuie.

— Da, mamă dragă, făcu Cienfuegos ascultător și se apucă să mănînce din plăcinta cu brînză de vacă, cu toate că nu-i era foame.

— Ar trebui să te rogi fecioarei Maria din Guadelupa, mai spuse Consuelo stînjenită, deși socotea că ruga este un lucru foarte important.

Cienfuegos nu-i răspunse. Își aminti de cărțile sale și-o rugă pe Consuelo să-i aducă una.

Îndurerată, mama oftă încetișor și colțurile gurii i se lăsară în jos. Cărți și iar cărți. La ce o să-i ajute ele băiatului ei ? Dar o să se ducă după ele. O să-i deretice odăița, ca s-o găsească în ordine, cînd o ieși din spital.

Abia atunci își dădu seama că nu mai fusese niciodată într-un spital.

Își luă liniștită rămas bun de la fiul ei și plecă. Privi cu frică și umilință crucea pe care era țintuit trupul lui Hristos. Atîrna deasupra patului și purta inscripția „Ramon Jimenez, muncitor"...

Într-o zi, Ramon primi vizita unui oaspe neașteptat. Era Ignacio, zis Bernardinul, cel cu medalionul cu chipul lui Stalin. Intră în odaie în vîrful picioarelor și privi uimit, cu ochii lui cenușii, care cereau parcă iertare. Nu putea să se uite la fața lui Cienfuegos. Întorcea mereu capul înăbușindu-și plînsul.

Cienfuegos era foarte bucuros și se silea să-și aducă aminte de înfățișarea lui. Purta pantaloni albaștri și un șorț, brodat, cum poartă băiețașii. Pe șorț era brodată cu grijă o corabie cu pînza întinsă pe care scria cu litere albastre „ESPERANTA". Asta înseamnă „speranță". Fața îi era

ca a unui cîine bun, care-a văzut multe în viață și care nu dă din coadă la orice fleac.

— Ți-am adus pește prăjit, începu el. Iți place peștele prăjit ? L-am pregătit chiar eu. Ia te uită ce frumos e rumenit ! Auriu ca o nucă !

Apoi se rușină. Își dădu seama deodată că Cienfuegos nu vedea. Și cum nu știa cum s-o dreagă, rămase tăcut pe scaun, răsucindu-și mustața subțire.

Bineînțeles că vorbiră iar despre corabia „Kachetia".

— N-a mai fost nici o corabie pe aici ? întrebă Cienfuegos.

Nu întrebă ce fel de corabie, dar Ignacio, zis Bernardinul, înțelese.

— Nu, nici una, îi răspunse el. Sau, poate... Parcă omul le știe pe toate !

— Ascultă, Ignacio... începu Cienfuegos.

— Ce e fiule ?...

— Acum mi-ai putea spune... Știi ceva, Ignacio ? Sau poate că nu știi nimic ?

— Știu — făcu Ignacio — dar cum să-ți spun ?...

Și adăugă încurcat :

— Purtau tricouri vărgate...

Și după ce tăcu multă vreme, adăugă puțin încurcat :

— Unul avea un acordeon... dar n-a cîntat din el...

Mare minune a fost că nu s-au certat din nou! Dar acum totul era altfel decît prima dată, și fură cumpăniți la vorbă și faptă.

Cînd Ignacio își luă rămas bun, îi vîrî lui Cienfuegos în mînă medalia cu Stalin. Era un dar mare ! Inainte de a i-o pune în mînă, o privi nehotărît, ca și cum și-ar fi luat rămas bun de la ea, apoi cu degetul arătător o ciocăni ușor ca pentru a-i ura călătorie bună.

Era un om înțelept, Ignacio zis Bernardinul. Inţelept și bun. Cienfuegos luă mica medalie cu chipul lui Stalin în mîna lui mare și-i mulțumi din toată inima. Apoi pipăi ușurel nasturii mantalei lui Stalin și însemnul de pe șapcă.

— Pe șapcă mai este și o stea, explică Ignacio.

Și într-adevăr, era și o stea pe șapcă. Degetele lui Cienfuegos pipăiră și steaua și de atunci o găsi totdeauna cu ușurință la locul ei.

Cînd, la despărțire, se îmbrățișară, Ignacio zis Bernardinul plecă foarte mulțumit de sine — ceea ce i se întîmpla rareori.

Mica medalie stătea acum pe noptieră lîngă buchetul de flori adus de fata cu fața neagră numită Inesilla.

Prinși de descrierea întîmplărilor nu v-am povestit încă nimic despre vizitele Inesillei. Fata venea la Ramon în fiecare zi și el îi recunoștea pașii ușori. Îi reaminteau de zgomotul molcom al stropilor de ploaie.

Inesilla locuia foarte departe și venea pe jos la spital, pentru că era săracă. Tot drumul nu se gîndea decît la ce ar putea să-i spună lui Cienfuegos, dar nu-i trecea nimic prin minte, deși de obicei gîndurile țîșneau din ea ca apa de izvor, mai ales cînd cînta despre Calypso. Inesilla era tare necăjită din această pricină, căci mult ar fi vrut să-i spună măcar o parte din ceea ce simțea. Așa se întîmplă cu oamenii — vorba zicalei : numai dragostea mincinoasă e guralivă ; cea cu temei e scumpă la vorbă.

Da, dragostea cu temei e scumpă la vorbă.

Inesilla simțea că o aștepta ceva măreț, dar dacă ai fi întrebat-o ce anume era nu ți-ar fi putut spune. Ar fi născocit cel mult un cîntec despre acest ceva. Dar nu încercă niciodată. Nici măcar în vis. Păcat ! Cine știe ce cîntec ar fi

ieșit... Un cîntec despre Cienfuegos ; o sută de văpăi...

Cienfuegos își măsura timpul după pașii Inesillei. Cînd o auzea depărtîndu-se, pașii ei sunau pentru el ca un cîntec de leagăn și adormea atunci repede, știind că ziua se terminase și că n-avea să se mai întîmple nimic. Cînd o auzea venind se ridica în coate și începea să rîdă chiar înainte de a-i auzi glasul. Apoi striga înspre ușă :

— Bună ziua, Inesilla.

Inesilla venea mai ales spre seară, dar Cienfuegos nu mai deslușea lumina de întuneric și nu știa cînd e soare pe cer și cînd strălucesc stelele. Mai tîrziu, învăță să deosebească lucirile de beznă. Dar în vremea cînd venea la el Inesilla arta asta primitivă îi era încă necunoscută.

Inesilla schimba florile, apoi se așeza pe marginea patului și-i lua mîna. Ramon era vesel, rîdea din toată inima și ardea de nerăbdare să afle știri din Havana. Dar știri erau foarte puține.

Președintele Americii plecase. Sosiseră în port unități ale flotei americane : — toți marinarii erau beți. La fabrica de țigări, unde lucra Inesilla, continuau să răsucească frunzele umede de tutun pînă li se umflau palmele și ardeau ca

focul. Încolo, nu s-a întîmplat nimic. După zi venise noaptea şi după noapte, ziua. Şi aşa pînă sosi, în sfîrşit, primăvara.

Cît era Inesilla la el, Ramon era preocupat de cărţi. I le adusese Consuelo, înfăşurate cu grijă şi legate cu un capăt de sfoară trandafirie. Pusese în prima carte o poză colorată cu maica domnului din Guadelupa. Maica domnului plutea deasupra pămîntului, atingînd cu sandalele ei luna şi un nimb îi lumina chipul din toate părţile. Sub sandalele ei era o pată mică cenuşie, ca o pată de cerneală. Închipuia pămîntul nostru, pămîntul, vale a plîngerii şi mare de păcate. Din păcate, Cienfuegos dădu peste poză şi cînd Inesilla îi spuse ce înfăţişează, o strînse ghem în palma-i umedă şi o aruncă afară prin fereastra deschisă.

Într-adevăr, poza aceea nu se potrivea de loc cu cartea care purta titlul *Ce-i de făcut?* şi fusese scrisă de Vladimir Ilici Lenin, al cărui portret era reprodus pe copertă. Inesilla îi citea din carte deşi, ca să fim sinceri, se plictisea de moarte, fiindcă nicăieri nu găsea răspunsul la întrebarea „Ce-i de făcut?" Dar Cienfuegos asculta cu chipul îmbujorat şi asta era o mulţumire şi pentru fată.

Într-o zi, abia sosită, Inesilla îi şi spuse:

— Mîine nu vin, Ramon.

— De ce? întrebă Ramon.

— Este 1 Mai, răspunse fata. Mîine dimineaţă manifestăm şi-ar putea să nu terminăm pînă seara. După aceea, la cercul muncitoresc, avem o conferinţă, după care poate... poate c-o să dansăm...

Îşi întinse braţele spre el, drăgălaşă, căci era femeie şi luna mai, în Cuba, este aceeaşi ca pe toată faţa pămîntului. Cînd privi spre Cienfuegos, gîtlejul i se strînse deodată şi nu mai ştiu ce-i cu ea. Rochia ei foşni uşor şi Inesilla îşi ascunse faţa printre flori.

Cienfuegos era radios. Vedeţi voi! Uitase de 1 Mai!... Du-te, Inesilla, o îndemnă el emoţionat. O să-mi povesteşti apoi cum a fost. Cîţi oameni şi cîte steaguri... Şi o să-mi spui dacă Pedro, învăţătorul, a adus cu el copiii... Dacă au cîntat, ce au strigat... Şi dacă vezi cumva cunoscuţi, spune-le că Cienfuegos salută şi el ziua de 1 Mai. Tovarăşi, gîndiţi-vă la orbul Ramon Jimenez!

Şi rîse.

În fiecare an este un 1 Mai! „Ei" nu pot opri timpul pe loc. Nu vor putea împiedica timpul să curgă, şi cu fiecare an, coloana de manifestanţi va creşte...

Apoi se ridică tăcut. Înainte de plecarea Inesillei mai spuse:

— Nu pot plînge. Izvorul lacrimilor mele a secat. Cît aş vrea să plîng, Inessila! Dar omul n-o poate face dacă nu mai are lacrimi!

Fereastra era larg deschisă spre frumuseţea zilei de primăvară. Inesilla se răzgîndi. Nu voia să mai ia parte la manifestaţie. Va veni iar la Cienfuegos şi-i va citi.

A doua zi sosi devreme, îmbrăcată de sărbătoare, într-o rochie verde, largă şi cu un trandafir în păr. Îi aduse în dar o sticlă cu vin dulce, pe care o băură împreună. Apoi Cienfuegos o rugă să-i citească un anumit pasaj din cartea intitulată *Reportaj cu ştreangul de gît*. Inesilla căută mult timp pasajul care suna astfel:

„Nu ştiu de mă vei înţelege, tovarăşe care vei citi odată şi odată cuvintele mele, dacă nu ai trăit tu însuţi toate acestea. Caută să înţelegi. Crede-mă, în toate acestea era o adevărată putere.

Salutul de dimineaţă al celulei vecine: două măsuri din Beethoven sună mai solemn, mai insistent astăzi decît de obicei şi peretele parcă le

transmite şi el în cu totul altă tonalitate, decît cea obişnuită.

Ne îmbrăcăm cu ce avem mai bun. Şi la fel fac deţinuţii din toate celelalte celule.

La ora micului dejun sîntem în plină demonstraţie. Prin faţa uşii deschise a celulei defilează oameni de serviciu, cu pîine, cafea neagră şi apă. Tovarăşul Scorepa îmi dă trei pîinişoare în loc de două. Este felicitarea lui de 1 Mai; o felicitare tăcută şi sobră. Întinzîndu-mi pîinea, îmi strînge pe neobservate mîna. Nu putem vorbi, duşmanii ne urmăresc pînă şi expresia ochilor; dar nu există oare şi limbajul mut al degetelor?

Jos, sub fereastra celulei noastre, femeile ies la plimbarea de dimineaţă. Mă caţăr pe masă şi mă uit jos printre gratii. Poate că mă vor observa. Da, m-au observat. Îşi ridică mîinile, cu pumnii strînşi. Le răspund la fel. În curte astăzi e veselie şi însufleţire, e cu totul altfel decît în celelalte zile. Gardiana nu observă nimic, sau se face că nu observă. Şi acest lucru este tot în legătură cu parada de 1 Mai.

Acum e rîndul nostru să facem plimbarea de dimineaţă. Fac repetiţie. E 1 Mai, băieţi, astăzi

vom defila într-un fel deosebit; o să se mire paznicii. Prima mişcare: unu-doi, unu-doi — lovituri de ciocan. A doua: cositul. Ciocanul şi coasa. Un pic de imaginaţie — şi tovarăşii vor înţelege: secera şi ciocanul. Mă uit în jur. Toţi au înţeles şi repetă mişcările.

Toate feţele sînt luminate de zîmbet şi toată lumea urmează cu entuziasm exemplul nostru. Au înţeles! Aşa băieţi, iată coloana noastră de 1 Mai iar această pantomimă este jurămîntul nostru de 1 Mai: rămînem credincioşi şi nu trădăm, chiar dacă ar trebui să murim pentru acest crez.

Plimbarea s-a terminat. E ora nouă. În acest moment ceasul din turnul Kremlinului bate ora zece şi în Piaţa Roşie începe parada. Tătucule, noi sîntem alături de ei. Acolo se cîntă acum Internaţionala, ea răsună peste toată faţa pămîntului, şi nu se poate să nu răsune şi în celula noastră. Cîntăm şi noi. Un cîntec revoluţionar, apoi altul şi iar altul, nu vrem să fim singuri. Nici nu sîntem singuri, sîntem alături de cei care în clipele acestea cîntă voioşi în libertate, alături de toţi acei care duc lupta ca şi noi...

Tovarăşi, voi cei din celule,
Din camere reci de tortură,
Sînteţi printre noi, sînteţi printre noi
Deşi lipsiţi din coloane...

Da, sîntem cu voi.

Astfel am hotărît noi, cei din celula 267, să încheiem cu cîntece parada noastră de 1 Mai. Dar încă nu v-am spus totul.

Iată că o femeie de serviciu de la secţia femeilor fluieră prin curte marşul Armatei Roşii, cîntecul partizanilor şi alte cîntece sovietice, dînd exemplu celor din celule. Dar bărbatul în uniformă de poliţist ceh, care mi-a adus hîrtie şi creion şi stă de veghe acum pe sală, ca să nu fiu surprins de cineva cînd scriu? Dar celălalt, care scoate de aici şi ascunde cu grijă foile acestea, ca mai tîrziu cînd va veni timpul, să apară din nou la lumină? Ar fi de ajuns chiar peticul acesta de hîrtie, pentru ca amîndoi să plătească cu capul. Şi înfruntă pericolul, pentru a păstra legătura între prezentul ferecat în lanţuri şi viitorul liber. Ei participă astfel la luptă. Stau plini de curaj şi hotărîţi la posturile lor, şi luptă cu armele pe care le au la îndemînă. Îşi îndeplinesc simplu şi pe tăcute însărcinarea primită ca pe ceva de la sine în-

țeles și nimeni nu-i vede că sînt angajați într-o luptă pe viață și pe moarte, în care, alături de tovarășii lor, pot să învingă sau să cadă".

— Mai citește-mi o dată! o rugă Cienfuegos cînd isprăvi.

— Tot? întrebă Inesilla.

— Tot, zise Cienfuegos. De la început pînă la sfîrșit.

Cînd isprăvi, o rugă să deschidă geamul și să-l ducă pînă acolo.

— Poate că auzim ceva, zise Cienfuegos. Măcar un cîntec!

Stătură mult timp la fereastră, dar nu auziră nimic. Doar o pasăre cenușie, al cărei nume Inesilla nu-l cunoștea, se așeză pe fereastră, începu să țopăie pe pervaz, ciripi de vreo două ori și-și luă zborul.

Seara veniră la el tovarășii de la cercul muncitoresc. Era și scriitorul Juan printre ei. Cienfuegos își mai amintea chipul lui: era brun, ca un metis și ochii lui de un albastru nesfîrșit, în această față, te făceau să te gîndești la o floare de nu mă uita în mijlocul unei păduri virgine.

— Te felicit! i se adresă scriitorul. Pleci la Berlin!

Cienfuegos pleca la Berlin!

— Dar de unde banii? întrebă el neliniștit, gîndindu-se la modestul lui carnet de economii cu copertă roșie, care zăcea uitat și fără rost pe raftul cu cărți.

— Uite banii, îl liniști scriitorul. Te trimitem din Havana acolo și te aducem iarăși înapoi! Gratuit și liber! Ești delegatul...

— Inesilla, caută-mi harta, o rugă Cienfuegos. E împăturită în cartea aceea mare cu copertă albastră.

Inesilla găsi harta și i-o aduse.

— Unde-i Berlinul, Inesilla? întrebă el.

— Aici! șopti ea, și-i duse degetul mare spre cercul roșu care semăna cu un boboc de bujor.

Așa a fost cu plecarea lui Ramon Jimenez la Berlin.

Inesilla nu-l întovărăși și Cienfuegos nu avu de unde să știe că în suma de bani adunați pentru el erau și economiile ei, toate. Inesilla nu-și va mai cumpăra jacheta roșie ca focul, atît de rîvnită. Mai dorise o bucată de mătase albă pentru o bluză și o chitară Martin. Iți mulțumim, tînără Inesilla! Păcat că la Berlin nu-ți va auzi nimeni cîntecele despre Calypso,

despre radio, despre superheterodine, automobile „Mercedes Benz“ şi semnul din naştere care se află în locul căruia i se spune omoplat.

Despre călătoria lui Cienfuegos nu vom povesti prea multe. El n-a văzut cum oceanul îşi schimba culoarea, cum îşi încetineau pescăruşii zborul deasupra vasului şi cum pe întinderea albastră se ridica în depărtare fumul vapoarelor. Pe toate mările şi pe toate continentele, întunericul este pretutindeni acelaşi. Dacă o picătură de apă sărată îţi cade pe buze, o înghiţi. Dar dacă raza soarelui a strălucit în picătura de apă sau dacă picătura a avut o scînteiere albastră, asta n-ai de unde s-o ştii. Cienfuegos nu văzu chipul bucătarului vaporului, deşi omul îl vizită pe înserate, şi nici pe domnul elegant din clasa întîia care nu vorbea decît cu cîinele său şi despre care delegaţii, care călătoreau împreună cu Cienfuegos făcuseră o sumedenie de poezioare hazlii. Nu văzu nici pe delegaţi — pe Antonio, tîmplarul, pe Alfredo, legătorul de cărţi şi pe Juan, scriitorul — de a cărui figură îşi reamintea doar ca prin vis.

Toţi avură grijă de el; zi şi noapte îl înconjurară cu dragostea lor.

Cienfuegos era nespus de bucuros. Era cuprins de bucuria tinerilor căsătoriţi. Se plimba încoace şi încolo pe puntea vasului şi gîndea.

Intr-un rînd însă se tîngui scriitorului:

— Voiam să văd cum arată un om sovietic, dar acum...

Şi scriitorul Juan nu găsi de astă dată nici un răspuns, deşi scriitorii ştiu să dea răspunsuri la multe.

Dar cîteva zile mai tîrziu, îi spuse lui Cienfuegos:

— Omul poate să vadă în mai multe feluri. Sînt orbi care văd şi sînt oameni care au vedere dar nu ştiu să vadă. Ce vrei tu să vezi, vei vedea.

Şi Cienfuegos începu într-adevăr să vadă ceva. Ieşi din întuneric şi se întoarse tocmai cînd se aştepta mai puţin: retrăia ceea ce văzuse la manifestaţia pentru pace, în clipa în care îşi pierduse lumina ochilor. Imaginea aceasta îi revenea mereu, tot mai puternică, tot mai vie. Conchita arunca trandafirul, scamatorul Zero îşi scotea pălăria şi se înclina politicos, steagurile albastre foşneau şi Cienfuegos simţea aievea cum îi mîngîia pînza lor strălucitoare faţa. Dar era numai vîntul sărat al mării, care se stîrnea din cînd în

cînd, în călătoria lui spre Berlin. Vedea strada, care cotea spre Paseo del Prado și omul îmbrăcat în alb, cu fața înnegurată. Și, din frînturile amintirii, care se prefăceau în imagini vii și limpezi, luă naștere cuvîntarea cam ciudată, dar nespus de frumoasă, pe care o ținu prietenilor săi în seara cînd se apropiau de țărmul european.

— Sînt un om nespus de fericit, spuse atunci Cienfuegos. Trăiesc, tovarăși, cel mai frumos vis pe care-l poate avea un om. Visul steagurilor albastre ale păcii fîlfîind necontenit în jurul meu. Din marea și minunata lume pe care am văzut-o, mi-a rămas întipărită în minte numai o mică parte, dar aceasta a prins în mine rădăcini ca un copac, și acum înflorește. În fața mea stă lupta pentru pace, tovarăși, și eu nu o voi părăsi niciodată. Sînt cel mai fericit osîndit de pe acest pămînt. Pînă la moarte, pînă la ultima mea suflare, pînă la sfîrșitul zilelor mele, voi rămîne credincios acestei lupte și n-o voi părăsi, căci ea trăiește în mine! Îi port chipul în inimă, și din inima mea nu se va șterge niciodată. Și dacă va veni un ceas în care steagul albastru va fi în primejdie, totul va fi luat de la început, din nou; mereu...

pînă la ultima suflare, de-a lungul întregii vieți...

Nimeni nu-l mîngîie, pentru că nu avea nevoie de mîngîiere. Dimpotrivă, el fu acela care dădu altora curaj. Căci nu orice om știe cum să-și ducă viața. Dar Cienfuegos știa asta...

Ce poate fi mai frumos, mai înălțător, decît să-ți duci viața în vîltoarea luptei pentru pace, și să nu te rupi niciodată de ea?

Prin iureșul festivaliștilor Ramon fu condus de Inge, o studentă germană din Iena. Învăța limbile romanice și literatură, avea obrazul fin, trandafiriu și buzele ei mici păreau întotdeauna bosumflate. Dar ea nu se supăra niciodată; dimpotrivă, din inima ei se revărsa o mare bunătate și Cienfuegos o îndrăgi. Nu numai pentru că avea aceleași simțăminte ca și el, dar și pentru că ea îi descoperi repede comoara ascunsă în inima lui. Pe mînecă purta o panglică pe care scria cuvîntul „ghid". Inge îl ducea de mînă pe Ramon ca pe un băiețel, deși el era cu un cap mai înalt decît ea. Spre deosebire de el, fata avea picioare prea scurte și prea puternice pentru firea ei tainică și simțitoare și fața ei rotunjoară și trandafirie, te fă-

cea să te gîndeşti mai curînd la o păpuşă de porţelan decît la un ghid.

Ca să poată ajunge mai uşor de la un loc la altul li se dădu un cîine ciobănesc, care răspundea la numele pompos de Coriolan. Dormea la hotel în odaia lui Cienfuegos. Era foarte cuminte. Numai papagalul ghiduş şi bătrîn din fereastra unei case de peste drum îl supăra. Stătea cocoţat pe o prăjină mică trandafirie şi pălăvrăgea tot timpul. In fiecare dimineaţă Coriolan lătra înciudat spre fereastra neastîmpăratei păsări, îndeplinind în felul acesta pentru Cienfuegos funcţia unui ceas deşteptător. Apoi venea Inge, şi o porneau tustrei pe străzile Berlinului.

Străzile erau pline de viaţă şi de oameni. Cienfuegos păşea încet, cu băgare de seamă prin bezna lui adîncă. Pentru el totul era învăluit într-o negură fără început şi fără sfîrşit. Privea drept înainte ca şi cum şi-ar fi concentrat toată atenţia într-un singur punct, şi trăgea cu urechea la vuietul necunoscut care tălăzuia în jurul lui. In curînd învăţă să deosebească sunetele şi rămînea locului dacă i se păreau vrednice de atenţie. Cînd auzea oameni

vorbind într-o limbă străină, se oprea şi întreba pe Inge:

— Cine a trecut acum?

— Nişte scoţieni, răspundea fata.

— Scoţieni... — zîmbea Ramon. Şi cum erau îmbrăcaţi?

— Cu fustiţe... răspundea cu tristeţe Inge. Fustiţe în pătrăţele roşii şi verzi...

Şi Ramon repeta mulţumit:

— Ia te uită, pătrăţele roşii şi verzi!

Şi o ruga:

— Fii atît de bună şi notează în carnetul meu de însemnări: Azi am întîlnit nişte scoţieni. Purtau fustiţe cu pătrăţele roşii şi verzi.

Şi rămînea locului nehotărît.

— Ce-am mai putea scrie?... Vezi, ar fi trebuit să vorbim cu ei.

Dar scoţienii trecuseră de ei şi atunci porneau şi ei mai departe.

Cînd auzea pe cineva cîntînd, Cienfuegos se lumina la faţă. Işi legăna braţele în ritmul cîntecului şi-l fredona şi el, dacă nu-l ştia.

Iar cînd auzea toba pionierilor, era fericit.

— Sînt mici sau mari? o întreba el pe Inge.

— Cine? Copiii sau tobele?

— Copiii, prostuţo!

— Mici !

Ramon rîdea şi lăsa capul în jos ca şi cum i-ar fi putut vedea.

— Băieţi sau fetiţe ?

— Fetiţe.

— Fetiţe care bat toba ! făcea el în culmea veseliei.

— Au şi trompete ! explica Inge, cu glasul sugrumat de emoţie.

— Fetele ?

— Da, fetele.

Odată Inge opri o pionieră şi Cienfuegos stătu mai mult timp de vorbă cu ea.

— Ştii tu unde-i Cuba ? o întrebă el.

— Nu am ajuns încă la Cuba, îi răspunse pioniera. Dar am învăţat despre Franţa. In Franţa este un oraş în care a fost Comuna din Paris.

— Vrei ciocolată ?

— Da.

— Şi tu porţi cravată ?

— Da ! Şi mi-o calc singură, răspunse ea cu mîndrie şi muşcă ruşinată din batonul de ciocolată.

— Tu nu vezi ? îl întrebă pioniera.

Inge făcu fetei un semn din ochi, dar Cienfuegos îi răspunse vesel :

— Nu, nu văd. Dar n-are a face ! E ca şi cum aş vedea : nu-i aşa că ai codiţe ?

— Da.

— Şi ochi negri...

— Nu, albaştri, răspunse pioniera.

— Ai mei erau negri, explică Cienfuegos. Ca tăciunele. Mi i-au ars la manifestaţia pentru pace.

— Cine ţi i-a ars ? întrebă pioniera îngrozită. Se ard ochii ?

— Oameni răi, îi explică Inge. Pentru că Cienfuegos voia pacea şi ei voiau războiul.

— Dar noi vom învinge totuşi ! rosti hotărît fetiţa.

Inge scrise, la rugămintea lui Ramon, în jurnalul lui :

— Am întîlnit o fetiţă, care a spus : Noi vom învinge.

— Am uitat s-o întreb cum o cheamă. Păcat că nu-i ştiu adresa. Aş fi putut să-i trimit fructe din Havana. Fructele sînt foarte bune pentru copii.

Intr-o zi avu loc o întîlnire a delegaţiei cubane cu tineretul sovietic. Cienfuegos era şi el de

față. Trist și tăcut. Asculta glasurile sonore care vorbeau într-o limbă necunoscută lui și își ținea fața aproape neclintită spre locul din care se auzeau. Purta ochelari negri. In lentilele lor se oglindea o rază rătăcită de soare, raza asta nu strălucea pentru el. Părea că se joacă, ca un fulger mic și strîmb, pe sticla neagră. Oamenii sovietici erau în număr mare, aveau voci puternice și omenești, rîdeau, aplaudau și strigau. Dar el nu-i putea vedea. Cienfuegos își scoase ochelarii, și-i șterse și îi puse din nou. Ca și cum, pentru a-i vedea i-ar fi fost de ajuns să-și șteargă ochelarii! El se uita, privea încordat, dar nu vedea nimic.

Scriitorul Juan începu să istorisească tinerilor sovietici povestea lui Cienfuegos și deodată amuțiră cu toții. Cineva tuși, o albină zbîrnîi și Cienfuegos îi auzi zborul. Se înroșise puțin: scriitorii au obiceiul să umfle lucrurile și să le împopoțoneze, și Juan rostea cuvintele ca într-un soi de galop. Frazele lui se avîntau sub pintenii poetului ca niște cai sălbatici. Dar tot ce spunea, totul era adevărat. Așa fusese totul... Cienfuegos era acolo, lîngă ei, și îndărătul ochelarilor săi negri se căscau două găuri într-un trup viu.

Deodată oamenii îl înconjurară, îi strînseră mîinile și-l îmbrățișară.

O fată necunoscută îi spuse:

— Milenkii, milîi, horoșîi celovek...[1]

Se numea Tatiana Volkova și făcea parte din corul din Urali.

— Zdrastvuite[2], murmură Cienfuegos.

Era singurul cuvînt rusesc pe care-l știa. Și adăugă, îndurerat:

— Am dorit atît de mult să vă văd! Dar eu n-o să vă văd niciodată!

— Ce spune? întrebă fata din corul din Urali.

Ii povestiră cum economisise Cienfuegos bani, ca să poată vedea oameni sovietici și tot timpul Tatiana Volkova fu străbătută de un val de căldură. Fața i se îmbujoră iar inima porni să-i bată cu putere. Cienfuegos era un erou!

— Nu știam pînă acum — îi spuse Tatiana prietenului ei Igor, cînd luă sfîrșit emoționanta adunare — că sîntem atît de iubiți în lume. Și uneori mă întreb dacă merităm această dragoste.

— Totuși, Tania, o merităm, o liniști Igor.

---

1 Dragul meu, bunule...
2 Vă salut.

Am cîştigat dreptul la această dragoste, să n-ai nici o teamă, fetiţo.

La cîteva ceasuri după întîlnirea cu cubanii, Tania îl căuta pe Vasilii Zaharovici Osmuşkin, directorul artistic al corului. Vasilii Zaharovici Osmuşkin era un om foarte ocupat, mai ales într-un oraş plin de cîntece cum era Berlinul, şi îi trebui multă trudă şi concentrare ca să priceapă ce-i spunea Tania Volkova. Directorul clipea des din ochi, somnoros parcă şi făcea mereu :

— Stai frate un pic şi mai spune-mi o dată totul de la început.

— Dar nu înţelegeţi, Vasilii Zaharovici, că aici, la Berlin, se află un cuban ? Din insula Cuba ! Din oraşul Havana. E orb... Şi a economisit bani pentru că voia să vadă un om sovietic.

— Cum adică a economisit bani ? întrebă distrat Vasilii Zaharovici. Păi dacă-i orb, cum putea să-i vadă.

Apoi adăugă, hotărît :

— Tania, porumbiţo, n-ai putea să laşi povestea asta pe mîine ?

— Nu, stărui Tania ! Este o chestiune politică, Vasilii Zaharovici ! Ţi se strînge inima, cînd auzi ce lucruri se petrec în lume.

Se înroşise toată şi gîfîia.

— E o problemă politică, Vasilii Zaharovici... E vorba de viaţa unui om !

— Bine, Tania, te cred, fetiţo, dar mai întîi vreau să ştiu ce vrei.

— V-am spus doar, Vasilii Zaharovici : că aici, la Berlin se află un cuban. Din insula Cuba ! Din oraşul Havana...

Şi deodată nu mai putu să-i spună povestea lui Cienfuegos. Ochii i se umeziră şi simţi că nu-şi mai poate stăpîni lacrimile. În sufletul ei creştea o floare nouă şi curată şi simţea că floarea se va ofili, dacă n-o va uda cu lacrimile ei.

Cînd Vasilii Zaharovici pricepu despre ce era vorba, spuse :

— Adună comsomoliştii ! Să hotărîţi voi cum e de făcut. N-am nimic împotrivă...

Chiar în aceeaşi zi, organizaţia comsomolistă a ansamblului de cîntece şi dansuri din Urali hotărî să-l adopte pe Ramon Jimenez, cubanul orb. În fiecare seară cîntăreţi şi cîntăreţe se vor duce la el, în camera lui de hotel, îi vor cînta, şi el nu va mai fi nevoit să se lupte pentru a-şi face loc prin fluviul clocotitor şi tumultuos,

care se scurgea în amurg pe străzile Berlinului şi al cărui izvor şi ţintă nimeni nu le cunoştea.

— Mă duc eu prima! hotărî Tania Volkova. Mă duc chiar diseară...

— Merg şi eu, sări Nataşa Zaiţeva, o soprană cu voce cristalină şi dulce.

— Şi cine o să cînte în locul vostru în cor? întrebă cineva.

Dar glasul acela stingher fu imediat acoperit de al celorlalţi.

— Nu-ţi fie frică! Om cînta noi cît o mie.

Pe înserate, Nataşa Zaiţeva şi Tania Volkova se duseră la Cienfuegos, în camera lui de la hotel. Erau cam emoţionate şi nesigure de felul cum va decurge vizita lor. Tania avea păr castaniu şi ochi oblici, ca maică-sa, care era mordvină. Era veselă şi zglobie. Nataşa era mai aşezată şi mai scundă; la prima vedere nici nu puteai bănui ce voce curată — ca murmurul cristalin al unui izvor de munte — se ascundea în pieptul ei.

Tania Volkova se îmbrăcase pentru această ocazie solemnă cu o minunată bluză ucraineană, făcută dintr-o ţesătură străvezie. Bluza era brodată cu dediţei cu coada lungă iar pe mîneci cu flori mărunte de mac.

Nu-i păsa că tînărul cuban orb nu putea să vadă toate aceste frumuseţi.

Primele minute trecură greu. Lui Cienfuegos i se părea că visează şi nu scotea o vorbă. Asculta înlemnit cuvîntarea Taniei Volkova, pe care fata şi-o scrisese, pentru mai multă siguranţă, pe o foaie de hîrtie şi pe care o citi cu o voce înceată şi tremurătoare.

Parc-ar fi fost o conferinţă a unor oameni de stat: de o parte se aflau Cienfuegos şi Inge — îmbujorată la faţă — şi cîinele ciobănesc Coriolan. Dar cîinele părea că nu-şi dă seama de importanţa momentului.

De cealaltă parte, cu privirile în pămînt, stăteau Tania Volkova cu bluza ei cu motive ucrainene şi Nataşa Zaiţeva, amîndouă la fel de emoţionate şi de aprinse la faţă.

— Dragă tovarăşe — citi Tania — noi, organizaţia comsomolistă a ansamblului de cîntece şi dansuri din Urali, am hotărît în cursul întrunirii noastre de azi, să te adoptăm pentru tot timpul festivalului mondial al tineretului. Atît cît va fi cu putinţă, dorim să păstrăm legătura cu tine şi după reîntoarcerea ta în patrie. Iubite tovarăşe, ştim cît de dragi îţi sîntem noi, poporul sovietic, şi am dori din toată inima, să

răspundem dragostei tale și să-ți răsplătim cît de puțin jertfa pe care ai adus-o cauzei păcii și colaborării dintre popoare. Ar fi greu pentru tine să participi la reprezentațiile noastre pe care le dăm în marile piețe și pe stadioane, și de aceea ne-am hotărît să venim noi la tine și să-ți cîntăm în fiecare seară. Am dori să aducem în camera ta măcar o parte din patria noastră minunată; am vrea să-i auzi glasul și să-i simți căldura. Fii atît de bun, dragă tovarășe, și primește modestul nostru dar.

In șoaptă, Inge traduse totul în limba spaniolă.

Cienfuegos rămase cîtva timp nemișcat. Apoi își scoase ochelarii negri și-i șterse mult timp cu batista. Nu erau umezi și nici aburiți, pentru că Cienfuegos nu mai putea plînge. Ii ștergea cum obișnuiesc miopii să facă de cîte ori li se umezesc ochelarii și nu mai văd limpede prin ei.

Dar cînd și-i puse din nou pe față îi înflori cel mai fericit surîs care poate fi închipuit pe chipul unui om. Incepură cu toții să zîmbească. Chiar și cîinele ciobănesc Coriolan simți bucuria. Nu mai căsca, ci sta lungit la pămînt și dădea din coadă uitîndu-se la cei din cameră

cu admirație și respect. Era una din acele clipe în care simțea măreția omului și privea în sus spre el. Privea cum ne uităm noi, oamenii, la munți.

— Cîte sînteți ? întrebă Cienfuegos.

— Două, răspunse Natașa. Dar am venit aici în numele tuturor tovarășilor noștri...

— V-ați așezat ? întrebă politicos Cienfuegos. Nu ? Atunci luați loc.

— O să stăm în picioare, spuse Tania Volkova. Noi putem sta în picioare, dar tu așază-te. Auzi mai bine cînd stai jos.

Apoi fetele se sfătuiră ce să-i cînte.

— Să-i cîntăm „Cîntecul călinului"... fu de părere Tania.

Și Natașa o aprobă, bucuroasă.

Era un cîntec simplu, popular. In grădina unei fete crește un călin, și multe văzuse el. Drăguțul fetei venea mereu pe la ea. Dar într-o zi uită drumul spre căsuța aceea și de atunci călinul rămase singur și înmiresmat, foșnind la geamul la care nimeni nu avea să mai bată.

Poate că ar fi fost mai nimerite altfel de cîntece, melodii bărbătești de luptă, dar toți voiseră să audă fetele cîntînd despre călin. Il cîntară ținîndu-se de mînă, cu glasuri delicate și

emoționate, cu buzele umede și genele tremurătoare.

Cienfuegos se minună, cînd Inge îi traduse textul cîntecului.

— Ce-i călinul? întrebă el.

— E un soi de copac, spuse oftînd Tania. Crește prin grădini... sau pe lîngă garduri... Crește chiar și sălbatic. Are flori albe... Albe ca zăpada... Și cînd încep să miroasă, te apucă amețeala, ca după băutură... Și cînd se scutură te cuprinde o tristețe, de parcă te-ar fi părăsit cineva drag...

— La noi a crescut un călin pe malul pîrîului, zise Natașa. Așa deodată, nitam-nisam, a crescut acolo... Și avea flori străvezii, de puteai vedea prin ele, flori așa de mititele...

Și deodată se îmbujoră la față.

Cienfuegos o întrebă după un răstimp, ca și cum i-ar fi văzut îmbujorarea:

— Ai fost și tu pe-acolo?

— Da, răspunse Natașa.

Natașa zîmbi sfioasă spre Tania, și o îmbrățișă.

Apoi cîntară „Kalinka", un cîntec despre o poiană însorită. Și un altul despre sfiosul cîntăreț din armonică, ce cînta seara, și nu lăsa oamenii să doarmă. Apoi un vechi cîntec comsomolist, în care doi tineri își luau rămas bun unul de la altul, fiindcă:

Ordinu-i sosi-ntr-o seară
Și băiatul s-a fost dus,
Peste-o zi plecă și fata
Altă cale, spre apus.

Bravii comsomoli luptară
În război civil plecară,
Toți cu fruntea sus.

Și Tania își mai aminti de poeziile lui Mihail Svetlov, își aminti de mujicul rus, care voia să înapoieze țăranilor din Grenada pămîntul. Fetei îi plăcea mult numele ăsta, Grenada. Aproape tot atît de mult ca și numele Cienfuegos. Erau două nume care se potriveau și se îmbinau unul cu altul. Și fetele cîntară despre Grenada.

La pas prin stepa largă,
În luptă noi mergeam,
Printre livezi de aur
Trecînd voioși cîntam.

Ah, cîntecul acela
Îl mai aud și-acum
Prin stepa de mătase,
Cu-al ierbii crud parfum.

Şi mai departe:

Pornit-am spre tranşee
Din pragul strămoşesc
Ţăranilor Grenadei
Pămînt să dăruiesc.

Cu bine, dragi tovarăşi,
La drum eu voi pleca
La drum către Grenada
O, tu, Grenada mea.

Cînd isprăviră, Tania îi povesti lui Cienfuegos:

— Trăia odată într-o colibă un om care-şi făcea în fiecare zi un foc bun în sobă şi se uita pe geam, afară. Deodată îşi aduse aminte că în Spania, exista Grenada, şi că acolo ţăranii nu au pămînt... Lăsă totul baltă şi porni în războiul civil, să lupte pentru ea. Cît de frumos sună cuvîntul Grenada! Cine-l aude vede parcă aievea oraşul — cu turnuleţe şi pieţe mici, cu balcoane şi cu luna mare, galbenă...

— Nici în Cuba ţăranii n-au pămînt, rosti Cienfuegos.

Apoi întrebă, tulburat:

— Omul din cîntec a trăit?

— Da — zise Nataşa — a trăit cu adevărat.

— Şi trăieşte încă, adăugă Tania. Noi toţi sîntem la fel. N-am putea-o scoate la capăt, dacă ne-am gîndi numai la noi. Din şcoală am fost învăţaţi să ne gîndim la toţi oamenii cinstiţi din lumea întreagă. Nu putem altfel. Nu-i aşa, Nataşa?

— Da, Tania.

— Cîţi ani ai? întrebă Cienfuegos.

— Douăzeci, răspunse Tania.

— Şi tu, Nataşa?

— Nouăsprezece.

— Vă doresc mult noroc în viaţă, le ură solemn, Cienfuegos. Şi multă frumuseţe... şi multă luptă! Slavă vouă, oameni sovietici!

Era ca o binecuvîntare.

Şi după ce Tania şi Nataşa plecară, Cienfuegos o întrebă pe Inge, călăuza sa:

— Ai putea să-mi spui cum arătau?

— Nu ştiu, răspunse Inge încurcată. Nu ştiu cum arătau.

— Nu m-ai priceput, îi explică Cienfuegos. Fii atît de bună şi spune-mi cum zîmbeau, cum priveau... Spune-mi tot ce se poate spune în cuvinte.

— Nu pot! Nu ştiu, repetă Inge. Erau ca noi, ca tine, ca mine.

Şi, fulgerată parcă de un gînd, adăugă :

— Una din fete avea o bluză dintr-o ţesătură străvezie, brodată cu floricele. A doua îşi împletise cozile cunună pe cap, şi era blondă. Una mititică de tot...

— Iţi mulţumesc, Inge, murmură Cienfuegos pierdut în gînduri.

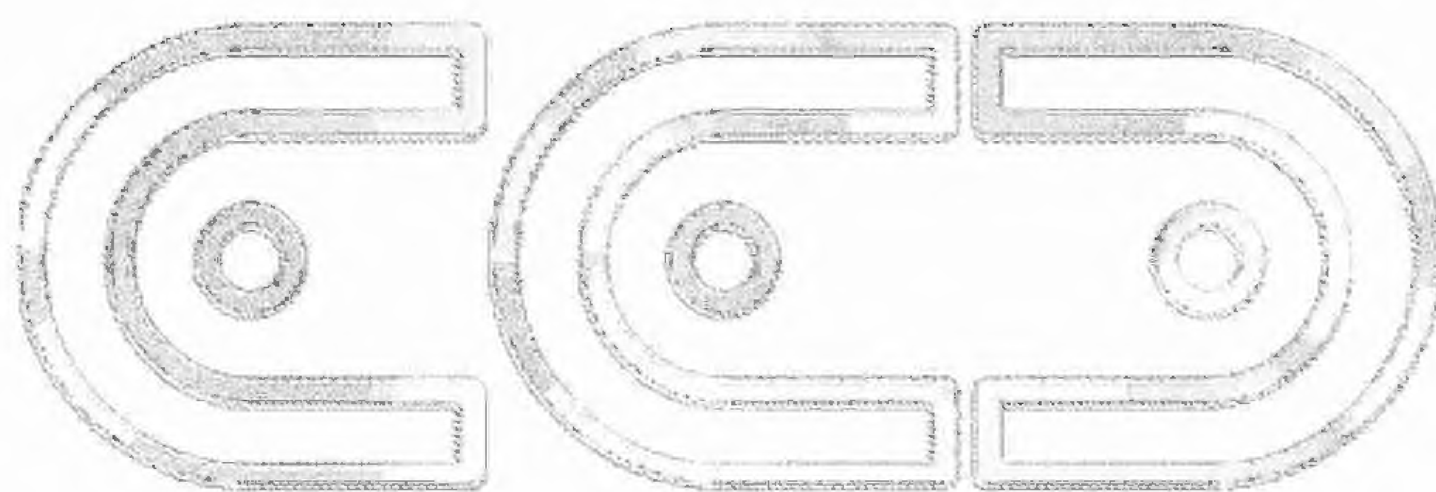
Dar el nici n-o auzise pentru că, din întuneric, îi apăru din nou acel ceva ce-i revenea mereu în minte. Ca un film, care nu voia să se mai sfîrşească. Se făcea că era la manifestaţia pentru pace şi că ducea steagul albastru al tineretului. Indărătul lui se auzea murmurul glasurilor iar în faţa lui se întindea un loc mare şi însorit şi din acest loc veneau în întîmpinarea coloanei manifestanţilor două fete, Nataşa şi Tania. Nu ştim cum arătau cele două fete. Asta numai el, Cienfuegos, o ştie.

Responsabil de carte : A. Bucur
Tehnoredactor : S. Alexandrescu-Toscani
Corector : C. Costescu

Dat la cules 20.10.54. Bun de tipar 22.12.54. Tiraj 12.100 ex. Hîrtie semi-velină ed. mată de 65 gr. m.p. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 2,70. Coli de tipar 2,75. Prețul unui exemplar 0,95 lei. Ediția I. Com. 1632. A. nr. 05410. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 A. = R.

Tiparul executat sub com. nr. 903 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN". București R.P.R.

Scanare și prelucrare digitală

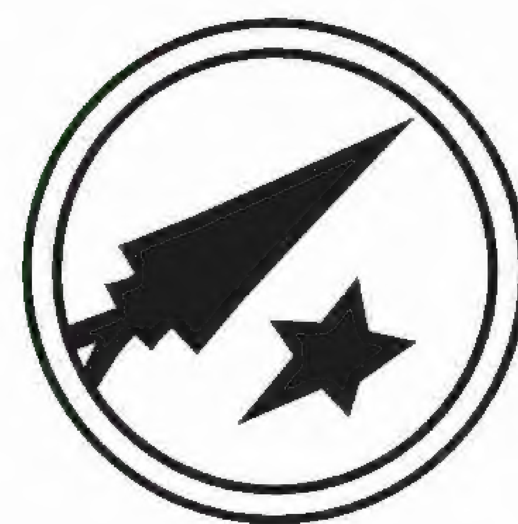

de

Anonim

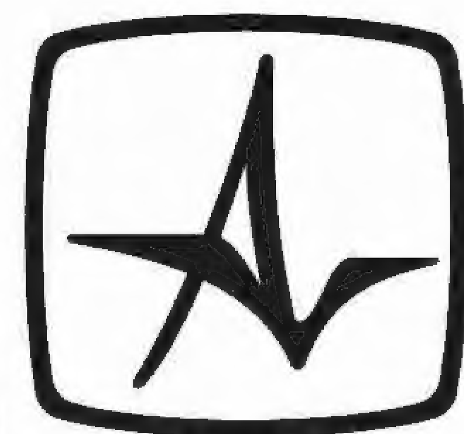
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

